-

Leerlingenstromen in het voortgezet speciaal onderwijs regio Utrecht

Een perspectief op aantallen en stromen tot 2030

R. Kennis
K. Beurskens

Nijmegen, maart 2021

KBA Nijmegen

Projectnummer: 2020.016

© 2021 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5
1.1 Gebruikte data 5
1.2 Beperkingen van de data 6
1.3 Leeswijzer 6

2 Ontwikkeling in leerlingenaantallen en -stromen in het vso 7
2.1 Leerlingenaantallen vso en ontwikkeling over de jaren heen 7
2.2 Ontwikkeling in leerlingenaantal vso als gevolg van demografie 10
2.3 Regionale leerlingstromen in het vso 12
2.4 Herkomst (voorgaand onderwijs) van de leerlingen in het vso 19
2.5 Ontwikkelingen in leeftijd bij instroom en verblijfsduur 24
2.6 Samenwerking tussen vo en vso 28
2.7 Uitstroom naar vervolgonderwijs 29

3 Samenvatting en scenario's 33
3.1 Samenvattend 33
3.2 Vier scenario's 35
3.3 Afsluitend 41

Bijlage 1 – Beperkingen van de gebruikte data 43

Bijlage 2 – Aanvullende tabellen en figuren 45

Bijlage 3 – Overzicht interviews 49

1 Inleiding

Het werkveld van passend onderwijs en verwant beleid is sterk in ontwikkeling. Sinds de invoering van passend onderwijs speelt er veel tegelijkertijd: de verevening van de zware ondersteuning, de ontwikkeling van passend onderwijs zowel in het primair als voortgezet onderwijs, de ontwikkelingen in het vso, de rollen en taken van de samenwerkingsverbanden. Te verwachten is dat deze en andere ontwikkelingen van invloed zijn geweest of zullen zijn op het voorzieningenaanbod en op de leerlingenstromen in het vso. Het veld is volop in beweging en de veranderingen beïnvloeden elkaar. Daarnaast bepaalt ook de demografische ontwikkeling hoe aantallen zich ontwikkelen.

Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in leerlingaantallen en – stromen in het voortgezet speciaal onderwijs in de regio Utrecht, hebben de vijf samenwerkingsverbanden in de regio's Utrecht en Eemland, KBA Nijmegen de opdracht gegeven hier onderzoek naar uit te voeren. In het onderzoek staan vijf onderzoeksvragen centraal:

1. Hoeveel leerlingen telt het vso? Hoe heeft het leerlingenaantal zich ontwikkeld in de afgelopen jaren? Welke trends zijn waarneembaar?
2. Wat is de woonplaats van de leerlingen in het vso? Naar welke vso-scholen gaan kinderen uit bepaalde regio's/gemeenten? Wat is het voedingsgebied van de vso-scholen? Welke trends zijn daarin waarneembaar?
3. Wat is de herkomst en bestemming (voorgaand en opvolgend onderwijstype) van de leerlingen in het vso? Wat is het voedingsgebied van de vso-scholen in termen van aanleverend onderwijs/scholen? Welke trends zijn daarin waarneembaar?
4. Wat is de verblijfsduur van leerlingen in het vso? Wat is de leeftijd bij instroom? Wat is de leeftijd bij uitstroom? Welke trends zijn daarin waarneembaar?
5. Wat zijn relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de leerlingenaantallen en -stromen in of voor het vso?

In deze rapportage zullen we ingaan op bovenstaande onderzoeksvragen. In eerste instantie presenteren we de uitkomsten per onderzoeksvraag. Maar zoals gezegd: veranderingen beïnvloeden elkaar en de effecten van verschillende ontwikkelingen kunnen elkaar versterken of juist opheffen. Daarom beschrijven we ook een aantal scenario's, waarin we rekening houden met gecombineerde effecten.

1.1 Gebruikte data

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van schoolloopbaangegevens afkomstig uit de BRON-gegevens van DUO (C-levering) met peildatum 1 oktober 2020 van de RMC-regio's Utrecht en (subregio) Eem. De C-levering bevat gegevens over de schoolloopbaan van alle jongeren in de leeftijd 4 tot 23 jaar die op de peildatum woonachtig zijn in de RMC-regio. In het databestand zijn gegevens terug te vinden van de schoolloopbaan van deze jongeren over de periode 2013 tot en met 2020.

Met het begrip regio wordt in dit rapport de gehele RMC-regio Utrecht en de RMC-subregio Eem bedoeld.[1] Het werkgebied van de vijf samenwerkingsverbanden in de regio

1.2 Beperkingen van de data

De voor dit onderzoek gebruikte data kennen enkele beperkingen. We bespreken ze hieronder kort. In bijlage 1 is een meer uitgebreide toelichting te vinden.

- Verhuisbewegingen: in de data is alleen de woonplaats van jongeren op 1 oktober 2020 bekend en niet de woonplaats in de jaren daarvoor. Dit betekent dat de schoolloopbanen van jongeren die in eerdere jaren in de regio gewoond hebben, maar voor 1 oktober 2020 verhuisd zijn naar een gemeente buiten de regio, niet in beeld zijn te brengen. Andersom zijn de schoolloopbanen van jongeren die voor 1 oktober 2020 buiten de regio woonden, maar op 1 oktober 2020 wel woonachtig zijn binnen de RMC-regio wél in beeld.
- Tussentijdse instroom: de data geeft op peilmomenten – jaarlijks 1 oktober – weer of en waar de jongere onderwijs volgt. Tussentijdse instroom en uitstroom is met behulp van de gebruikte data niet in beeld.
- Cijfers op schoolniveau: er is geen totaalbeeld te geven van de ontwikkelingen op *schoolniveau*, omdat scholen ook leerlingen van buiten de RMC-regio's trekken. De in het onderzoek gebruikte data hebben enkel betrekking op de jongeren die (wel) woonachtig zijn binnen de RMC-regio.
- Leeftijd: de C-levering betreft jongeren die op 1 oktober 2020 tussen de 4 en 22 jaar oud waren. Jongeren die lang geleden in het vso hebben gezeten zullen in 2020 vaak ouder zijn dan 22 en daardoor niet meer in de data zichtbaar zijn. Om deze beperking geen rol te laten spelen in de analyses, is besloten om de ontwikkelingen in het vso vanaf 2016 weer te geven; vanaf dat jaar is een betrouwbaar beeld te schetsen van de volledige groep leerlingen in het vso.
- Terugkijken in schoolloopbaan: de schoolloopbaangegevens lopen terug tot 2013. Voor jongeren die langer geleden in het vso hebben gezeten betekent dit dat we niet altijd een volledig beeld kunnen geven van het onderwijs dat deze jongeren volgden vóór instroom op het vso.
- Kleine aantallen: vanwege de kleine aantallen leerlingen in cluster 1 en 2 zijn ontwikkelingen over deze clusters niet betrouwbaar te interpreteren. We hebben ervoor gekozen om cluster 1 en 2 wel in de totalen mee te nemen, maar niet in de presentatie van de ontwikkelingen per cluster.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden per onderzoeksvraag de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd. In hoofdstuk 3 sluiten we af met de belangrijkste uitkomsten en schetsen we een aantal scenario's.

1 Deze regio omvat de gemeenten: Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest, Woudenberg (swv Eemland), Stichtse Vecht, Utrecht (swv Sterk VO), Houten, IJsselstein, Lopik, Nieuwegein, Vijfheerenlanden (swv Zuid-Utrecht), Bunnik, de Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Zeist (swv Utrecht Zuidoost), De Ronde Venen, Montfoort, Oudewater, Woerden (swv Utrecht West), Barneveld en Nijkerk (gemeenten die wel in de RMC-regio liggen, maar niet overlappen met het werkgebied van één van de swv'en).

2 Ontwikkeling in leerlingenaantallen en -stromen in het vso

In dit hoofdstuk worden per onderzoeksvraag de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd. In de eerste paragraaf worden de leerlingenaantallen van het vso en ontwikkelingen over de jaren heen besproken. Vervolgens kijken we naar de leerlingenstromen naar herkomst van woonregio per samenwerkingsverband, gevolgd door de ontwikkelingen in de onder- en zij-instroom, de leeftijd en verblijfsduur van leerlingen in het vso. Tot slot gaan we in op ontwikkelingen in de uitstroom uit het vso.

2.1 Leerlingenaantallen vso en ontwikkeling over de jaren heen

Deelname aan vso

In tabel 1a en 1b is te zien hoe de groep vso-leerlingen in de regio zich verhoudt tot de rest van het voortgezet onderwijs en de landelijke aantallen vso-leerlingen. In de hele regio gaat 3,4 procent van alle vo-leerlingen naar het vso, hoewel er verschillen zijn tussen de samenwerkingsverbanden in de regio. Landelijk gezien is het percentage vso-leerlingen iets hoger dan in de regio.

Over de jaren heen is het percentage jongeren dat naar het vso gaat heel licht gestegen. Dit is opvallend gezien de invoering van het passend onderwijs in 2014 en de destijds uitgesproken verwachtingen wat betreft de omvang van het vso. Overigens heeft ook landelijk geen daling van de deelname vso plaatsgevonden.

Tabel 1a – Omvang en samenstelling leerlingen in het vo naar onderwijstype, RMC-regio Utrecht en Eem (%)

	2016	2017	2018	2019	2020
Regulier voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs	96,9	97	96,8	96,6	96,6
Voortgezet speciaal onderwijs	3,1	3	3,2	3,4	3,4
Totaal N (=100%)	80.859	80.524	79.471	78.880	77.984

Tabel 1b – Deelnamecijfers vso per samenwerkingsverband (%)

	2016		2017		2018		2019		2020
	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Voortgezet speciaal onderwijs									
- Utrecht (VO2601)	3,43	608	3,15	583	3,16	602	3,30	651	*
- Eemland (VO2602)	3,05	557	3,19	575	3,58	636	3,56	632	*
- Utrecht Zuidoost (VO2603)	3,31	437	3,07	399	3,11	404	3,23	415	*
- Utrecht West (VO2604)	2,25	185	2,11	169	2,29	180	2,30	175	*
- Utrecht Zuid (VO2605)	3,22	352	2,97	318	3,09	322	3,28	329	*
Landelijke deelname VSO	3,5		3,5		3,6		3,6		*

Bron: Samenwerkingsverbanden op de kaart (www.samenwerkingsverbandenopdekaart.nl)

* De deelnamecijfers voor 2020 zijn nog niet bekend.

In deelnamepercentage vso-leerlingen kent het samenwerkingsverband Utrecht West een laag percentage vso-leerlingen (2,3% in 2019), zowel vergeleken met de landelijke deelname aan het vso als in vergelijking met de andere samenwerkingsverbanden (allemaal tussen 3,23% en 3,56%). Dat hangt samen met het feit dat er in het samenwerkingsverband geen vso-scholen zijn gevestigd (zie verder onder paragraaf 2.3). In dit samenwerkingsverband worden meer leerlingen binnen het regulier onderwijs opgevangen.

In tabel 2 is te zien welk aandeel van de vso-leerlingen in welk cluster zit. Cluster 4 omvat verreweg het grootste deel van de leerlingen, gevolgd door cluster 3. In cluster 1 en 2 zit slechts een klein deel van de vso-leerlingen. Het aandeel leerlingen in cluster 2 is de afgelopen jaren ook nog kleiner geworden; het aantal leerlingen is met meer dan 40 procent gedaald.
Daarnaast is in de tabel ook te zien hoe het aantal leerlingen dat in de regio naar het vso gaat, verdeeld is tussen de samenwerkingsverbanden.[2]

Tabel 2 – Omvang en samenstelling leerlingen in het vso naar geslacht, cluster en swv o.b.v. woongemeente

		2016	2017	2018	2019	2020
Man	%	71	72	72	72	73
	N	1798	1744	1823	1913	1917
Vrouw	%	29	28	28	28	27
	N	718	688	714	734	725
VSO Cluster 1	%	2	2	2	2	2
	N	50	49	40	41	46
VSO Cluster 2	%	7	6	5	4	4
	N	180	139	117	109	107
VSO Cluster 3	%	32	34	32	33	33
	N	796	819	808	870	881
VSO Cluster 4	%	59	59	62	61	61
	N	1490	1425	1572	1627	1608
Utrecht (VO2601)	%	30	28	28	28	29
	N	691	638	649	679	707
Eemland (VO2602)	%	25	27	28	27	27
	N	585	618	665	671	651
Utrecht Zuidoost (VO2603)	%	19	20	20	21	20
	N	453	448	472	514	498
Utrecht West (VO2604)	%	7	7	8	7	7
	N	166	157	178	174	172
Utrecht Zuid (VO2605)	%	19	18	17	17	17
	N	440	398	389	406	403
Totaal N (=100%)		2516	2432	2537	2647	2642

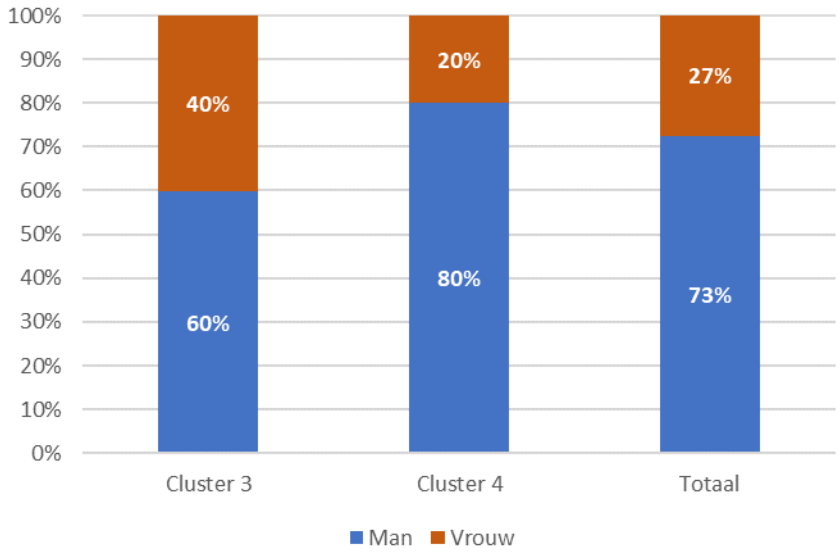
2 op basis van woongemeente van de leerling in 2020.

Geslacht

In tabel 2 is ook onderscheid gemaakt in geslacht. Er zitten veel meer jongens (73%) dan meisjes (27%) op het vso. Deze verdeling is de afgelopen jaren (nog) schever geworden dan die al was; de lichte groei in aantallen vso-leerlingen heeft zich bijna volledig voorgedaan bij jongens. Toch geven verschillende geïnterviewden aan dat zij juist een toename van (ernstige) internaliserende problematiek (angststoornissen, psychische problematiek) zien, die volgens hen vooral meisjes treft. Dit leidt echter (nog) niet tot een groei van het aantal meisjes in het vso. Men probeert deze doelgroep zoveel mogelijk met behulp van extra ondersteuning in het regulier vo te behouden.

In figuur 1 is te zien hoe de verdeling naar geslacht eruitziet voor de verschillende clusters. Met name in cluster 4 zijn jongens sterk oververtegenwoordigd. In cluster 3 zijn jongens ook in de meerderheid, maar is de verhouding minder scheef dan in cluster 4. Het landelijke beeld is vergelijkbaar. Gedragsproblematiek uit zich vaker en op een andere manier bij jongens dan bij meisjes.

Figuur 1 – Samenstelling naar geslacht per cluster in 2020 (%)

Vso-scholen

Ongeveer 85-88 procent van de vso-leerlingen uit de regio gaat naar één van de 26 verschillende vso-locaties binnen de vijf samenwerkingsverbanden (zie ook paragraaf 2.3). De tabel met de leerlingenaantallen per school is te vinden in bijlage 2.[3] De rest van de jongeren gaat naar vso-scholen die zijn gevestigd buiten de regio.

Het valt op dat een klein aantal scholen, een groot deel van de leerlingen herbergt. Zo heeft het STIP VSO Utrecht in 2019 287 leerlingen en beide locaties van Berg en Bosch onderwijs samen bijna 430 leerlingen. Ook Kromme Rijn College vormt met 203 leerlingen in 2019 een grote school. Verder is er te zien dat het percentage leerlingen dat naar een van de scholen binnen de regio gaat in 2020 hoger

3 Zoals in de inleiding al is vermeld betreft het alleen de leerlingenaantallen van leerlingen die (in 2020) woonachtig zijn binnen de RMC-regio Utrecht of (subregio) Eem.

is dan de voorgaande jaren. De verklaring hiervoor is echter niet inhoudelijk maar vooral ook administratief-technisch van aard[4].

Op het niveau van individuele vso-scholen zijn grote verschillen in de ontwikkeling van leerlingenaantallen en de ontwikkeling van de jaarlijkse instroom. Soms zijn ontwikkelingen waarschijnlijk het gevolg van meer administratieve redenen. Zo is het aantal instromers op Beekdal VSO de afgelopen jaren gestegen, maar is het aantal instromers op de Lasenberg juist gedaald. Beide scholen vallen onder hetzelfde bestuur en waarschijnlijk heeft een verplaatsing van leerlingen plaatsgevonden (als gevolg van bijvoorbeeld wisselingen in aanbod/locatie). Andere scholen, zoals Berg en Bosch College, Kromme Rijn College en Heuvelrugcollege hebben de afgelopen jaren het aantal leerlingen (fors) zien toenemen. Volgens deze scholen is dit het resultaat van ontwikkelingen in de kwaliteit van hun onderwijs. Daarnaast heeft ook verbreding van het aanbod op sommige scholen tot een groei van het aantal leerlingen geleid. Zo heeft Kromme Rijn College steeds meer leerlingen met internaliserende problematiek (naast de leerlingen met externaliserende problematiek) en geeft Berg en Bosch College aan dat hun vwo-aanbod in de onderbouw heeft geleid tot extra groei.

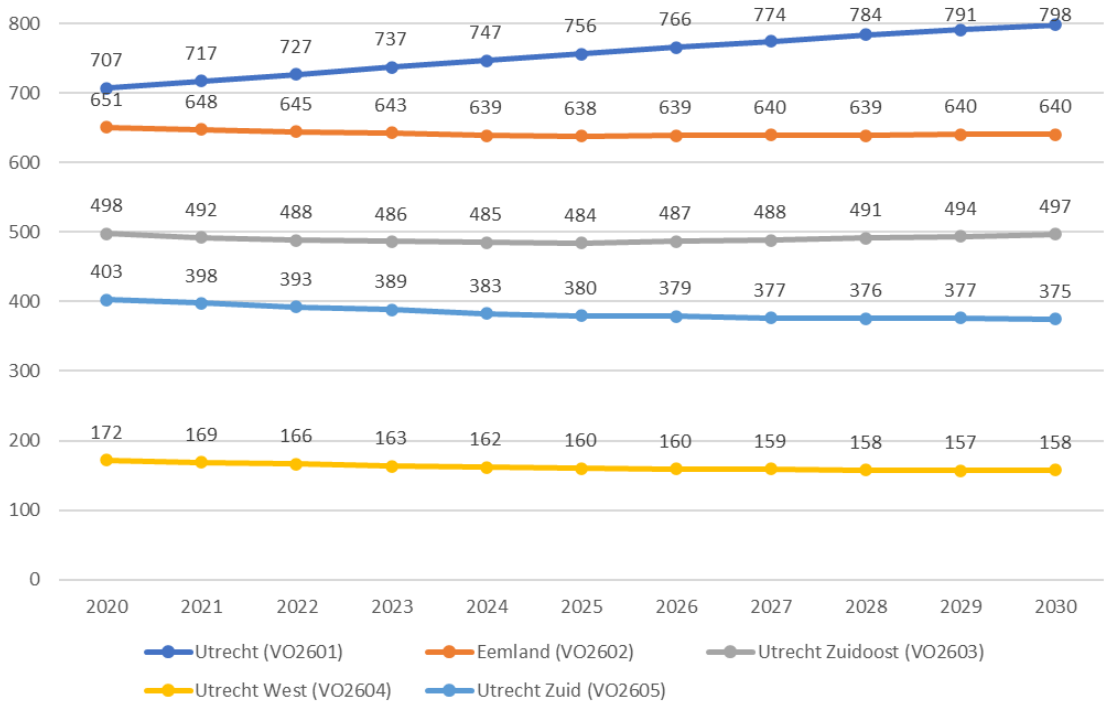
2.2 Ontwikkeling in leerlingenaantal vso als gevolg van demografie

In de voorgaande paragraaf is de ontwikkeling van het aantal vso-leerlingen in de afgelopen jaren in beeld gebracht voor de vijf samenwerkingsverbanden en de regio als geheel.
Vanuit demografisch perspectief is het mogelijk om in kaart te brengen hoe de leerlingenaantallen in het vso zich, onder gelijkblijvende andere condities, zullen ontwikkelen tot 2030.

Voor het in kaart brengen van de demografische ontwikkeling is de *regionale bevolkings- en huishoudenprognose 2019* van PBL/CBS gebruikt. Voor de gemeenten in de regio is gekeken hoe het aantal 0-19-jarigen in deze gemeenten zich tot 2030 zal ontwikkelen. Aan de hand van deze procentuele groei of krimp is de ontwikkeling van het aantal leerlingen in het vso in beeld gebracht.

4 De verklaring voor het verschil tussen 2020 en voorgaande jaren ligt in het feit dat de woongemeente van jongeren alleen bekend is over 2020 en niet van voorgaande jaren (zie de Inleiding voor verdere toelichting). Een deel van de jongeren die in 2020 in de RMC-regio Utrecht woonde, deed dat in één of meerdere voorgaande jaren niet. Deze jongeren zitten wél in de gebruikte dataset, maar zullen in die eerdere jaren in een andere regio/gemeente naar school zijn gegaan. In de analyses heeft dit tot gevolg dat het lijkt of over de jaren vóór 2020 meer jongeren buiten de RMC-regio naar school gingen, maar dit wordt dus verklaard doordat deze jongeren destijds nog niet in de RMC-regio Utrecht woonachtig waren. De vertekening wordt verder versterkt door het feit dat de jongeren die in de jaren voor 2020 wél in de regio woonden maar in 2020 niet meer, niet zichtbaar zijn in de data. Als voorbeeld: een jongere die in 2017 in Almere woonde en in 2020 in Utrecht, zit in de gebruikte dataset en zal in 2017 in Almere naar school zijn gegaan. Een jongere die in 2017 in Utrecht woonde en in 2020 in Almere, zal in 2017 in Utrecht op school hebben gezeten, maar zit niet in de gebruikte dataset.

Figuur 2 – Ontwikkeling van aantal vso-leerlingen tot 2030 als gevolg van demografische ontwikkelingen, per samenwerkingsverband

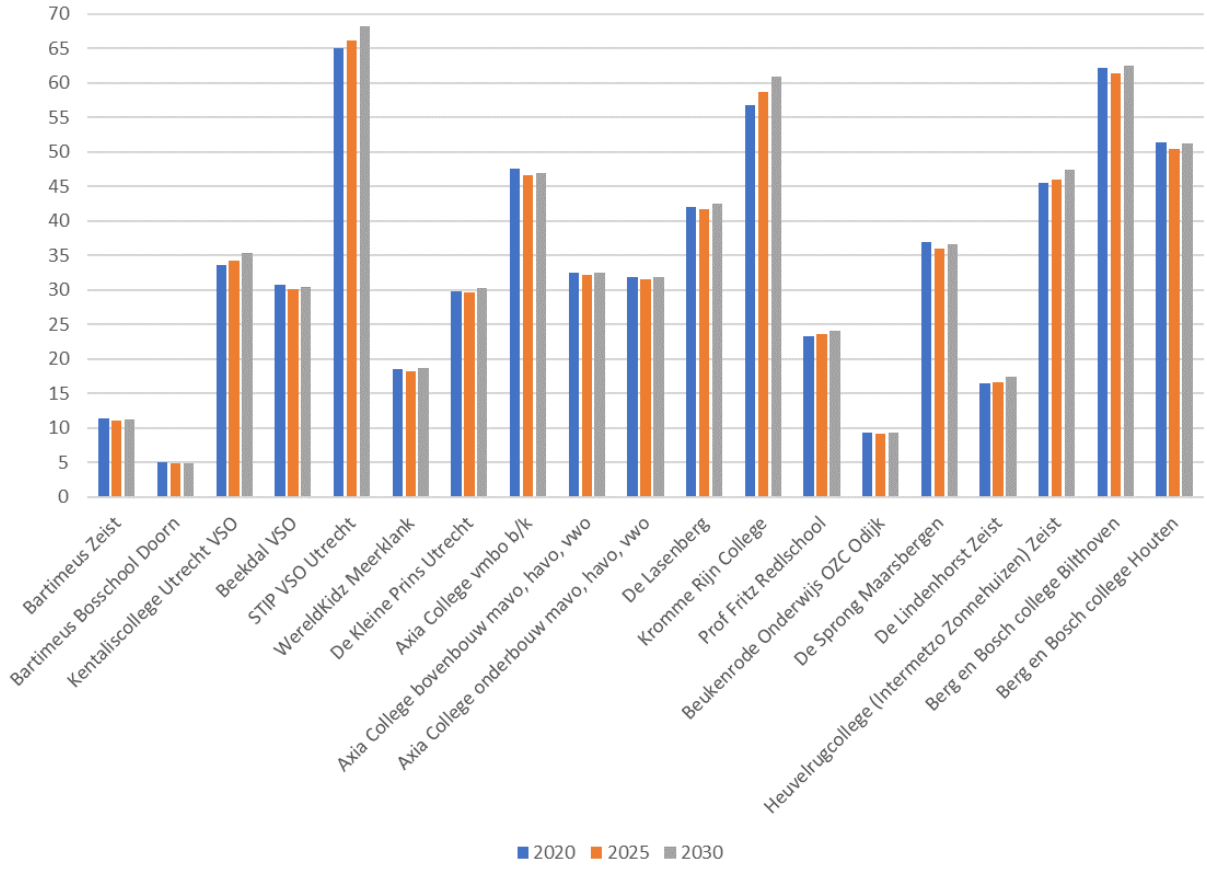

Onder gelijkblijvende andere condities, zal het aantal leerlingen in het vso in de gehele regio tot aan 2030 licht stijgen met circa 37 leerlingen, waarvan ongeveer 9 in cluster 3 en 23 in cluster 4. Dat is een stijging van circa 1,5 procent ten opzichte van de aantallen in 2020 en is vrijwel volledig het gevolg van een groei van de Utrechtse bevolking. Het inwoneraantal in de stad Utrecht zal de komende jaren fors groeien, óók het aantal jongeren. Als gevolg daarvan neemt het aantal vso-leerlingen afkomstig uit de gemeente Utrecht tot 2030 met ruim 90 leerlingen toe. Die groei zal zich naar verwachting vooral voordoen aan de West- en Zuidwestkant van Utrecht. In de wijken Leidsche Rijn, Zuidwest en Binnenstad groeit het aantal 12-17-jarigen de komende jaren het hardst.[5]
In veel van de andere gemeenten in de regio krimpt de bevolking de komende jaren licht.

De ontwikkeling van het aantal vso-leerlingen als gevolg van demografische ontwikkeling is ook per vso-school in beeld te brengen. Daarbij kijken we naar de ontwikkeling in de jaarlijkse *instroom* van leerlingen.[6] In de berekening is gekeken naar het huidige voedingsgebied van scholen en zijn demografische ontwikkelingen in dit voedingsgebied doorgetrokken naar het aantal leerlingen op de vso-school in 2030. Ook hier geldt dat in de berekening ervan uitgegaan is dat andere factoren, zoals het voedingsgebied van scholen, niet verandert.

5 *Bevolkingsprognose 2020.* Afdeling Onderzoek & Advies gemeente Utrecht (december 2020)
6 Zoals in de inleiding is benoemd: tussentijdse in- en uitstroom binnen één jaar (bv. instroom in november en uitstroom in mei van hetzelfde schooljaar) is niet zichtbaar in de cijfers.

Figuur 3 – Ontwikkeling van instroom van vso-leerlingen tot 2030 als gevolg van demografische ontwikkelingen, per vso-school

Zoals gezegd neemt het aantal vso-leerlingen in de regio als gevolg van demografische ontwikkeling tot aan 2030 netto heel beperkt toe. Dat beeld verschilt wel per gemeente. In veel gemeenten is sprake van een lichte krimp van de bevolking. Daartegenover staat een flinke groei van inwoners in de gemeente Utrecht. Als gevolg hiervan groeien, bij een gelijkblijvend voedingsgebied, enkel de vso-scholen die veel leerlingen uit Utrecht trekken licht. Die groei is heel beperkt, omdat vso-scholen maar een fractie van het totale aantal jongeren in de regio onderwijs bieden. Voor de meeste scholen geldt daarom dat op basis van de demografische ontwikkeling in de regio de instroom stabiel blijft. Voor enkele grotere scholen – Stip VSO, Kromme Rijn College – met een hoog aandeel Utrechtse leerlingen zal de instroom door groei van de bevolking jaarlijks met 3-5 leerlingen toenemen.

2.3 Regionale leerlingstromen in het vso

Naast demografische groei of krimp, die vooral bepalend is voor het *aantal* leerlingen in het vso, zijn verschuivingen in het voedingsgebied van scholen sterk bepalend voor leerling*stromen*. Door de aard van de dataset[7] is het niet mogelijk om ontwikkelingen in het voedingsgebied van scholen betrouwbaar

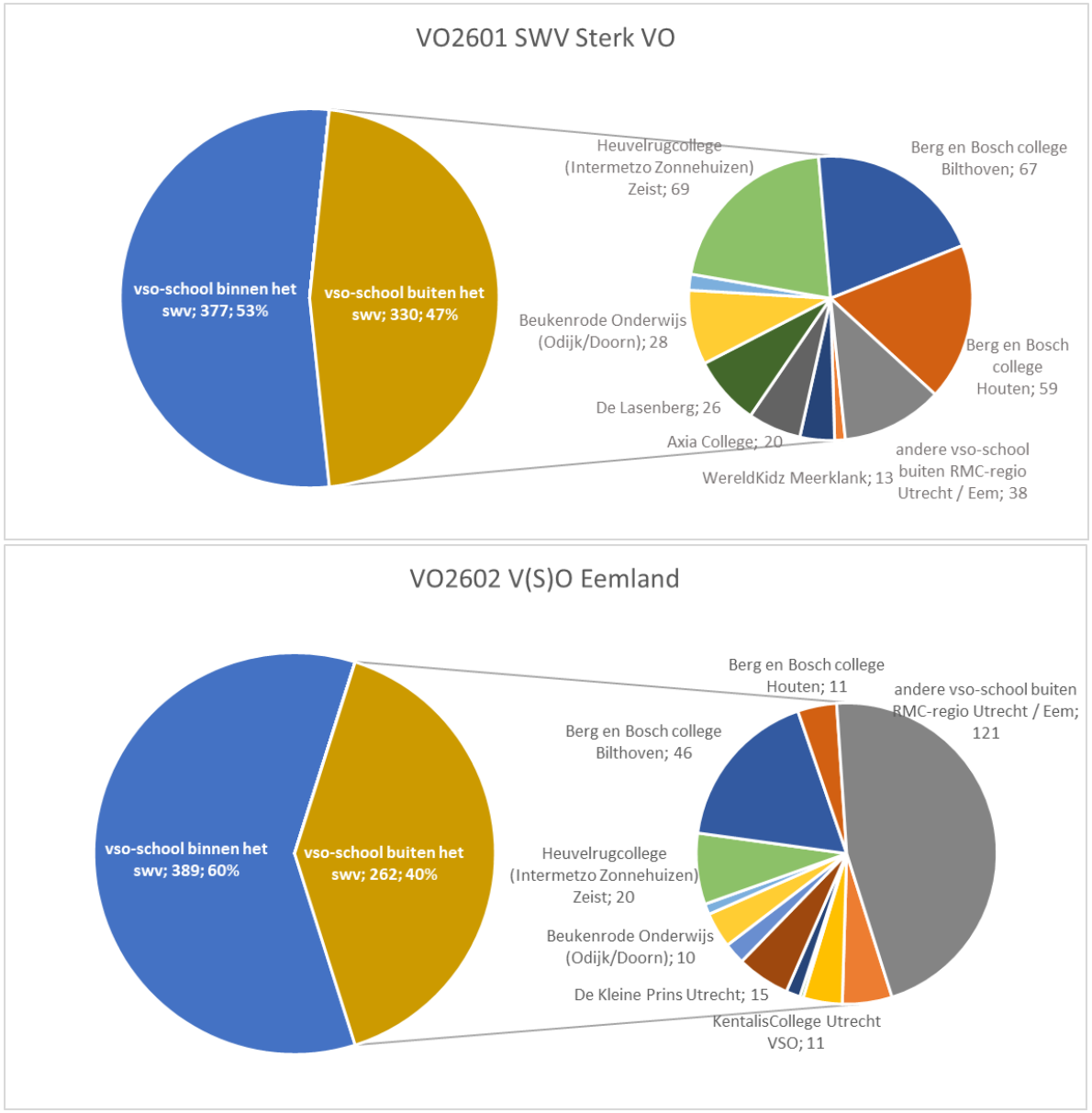
7 De woonplaats is alleen in oktober 2020 bekend. Waar jongeren in voorgaande jaren woonden is niet bekend.

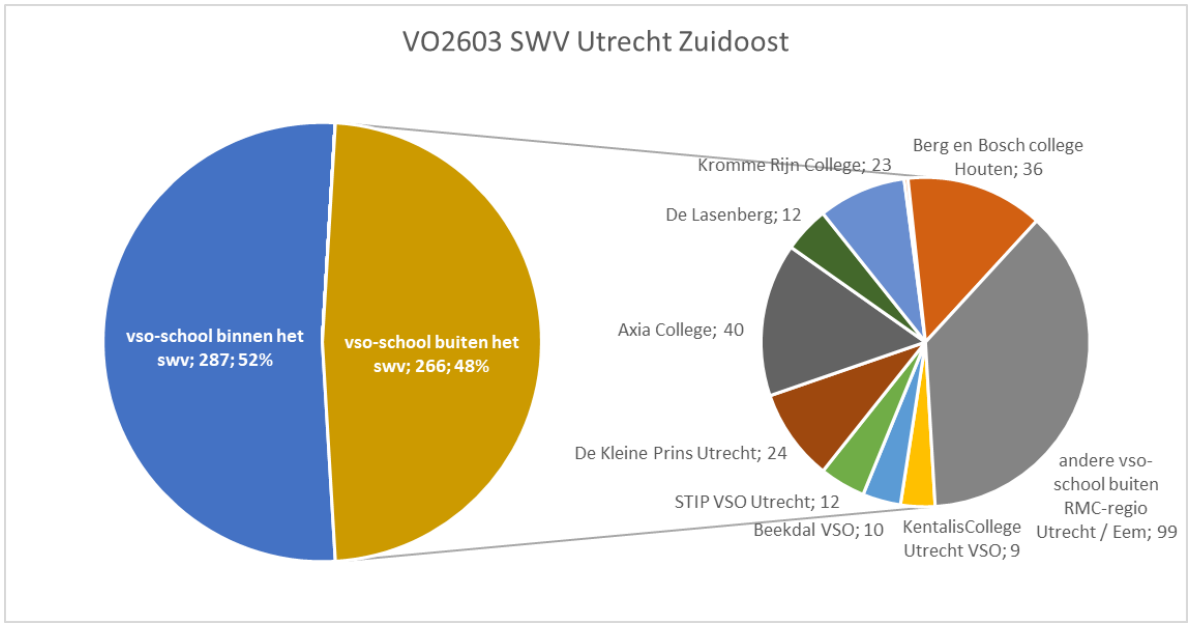
in kaart te brengen. We kunnen daarin alleen een indicatie geven.

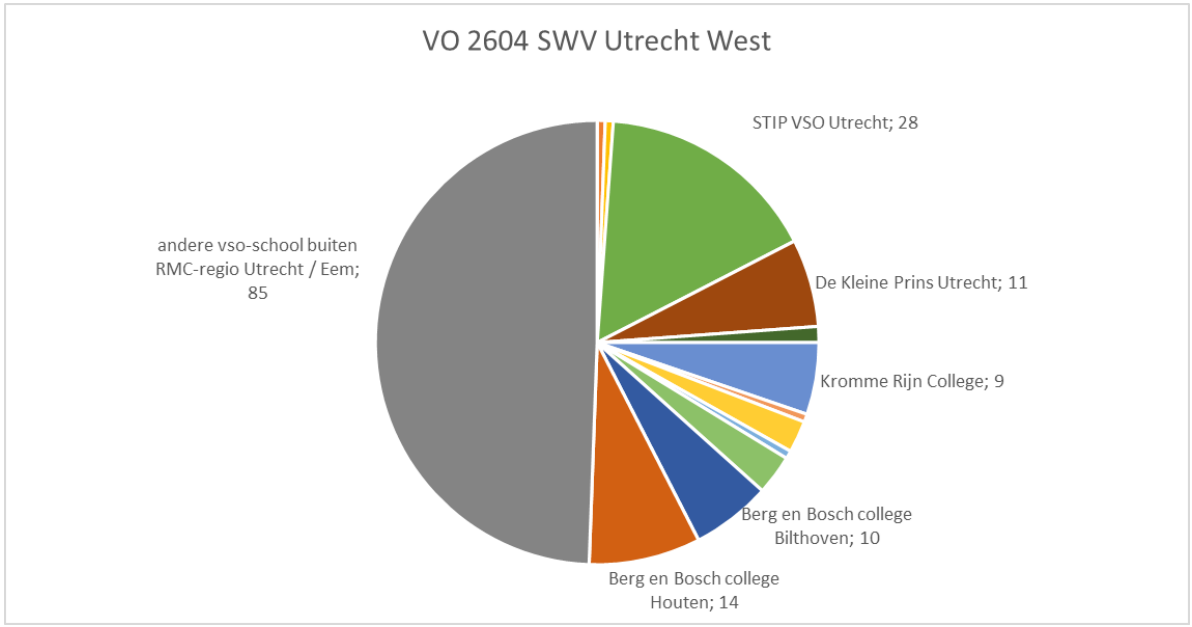
Voor alle vso-leerlingen in de regio is gekeken naar de subregio waarin zij woonachtig zijn en de vso-school waar zij naartoe gaan. Op deze manier wordt zichtbaar of leerlingen binnen hun eigen subregio (en daarmee ook samenwerkingsverband) naar school gaan, of dat zij buiten de (eigen) regio naar school gaan.
In figuur 4 en 5 is te zien dat het voedingsgebied van vso-scholen sterk verschilt. Vanuit de samenwerkingsverbanden bekeken, gaat een fors deel van de vso-leerlingen buiten de eigen regio naar school. Dat varieert per samenwerkingsverband – is natuurlijk afhankelijk van het aanbod van vso-scholen in de eigen regio – van 40 tot 100 procent. In bepaalde gevallen is het logisch dat leerlingen buiten de eigen regio naar het vso gaan; als de ondersteuningsbehoefte of zorgvraag heel specialistisch is, dan is de keuze zeer beperkt. In sommige gevallen ligt de keuze voor een vso-school in een andere regio vanuit het perspectief van thuisnabij onderwijs minder voor de hand, omdat in de eigen regio vergelijkbaar vso-onderwijs mogelijk is. In deze gevallen spelen bij leerling en ouders andere factoren een rol in de gemaakte keuze. De rol van ouders – hun voorkeur voor een bepaalde vso-school – is volgens verschillende geïnterviewden heel groot en vooral ook moeilijk beïnvloedbaar. Ook de advisering van de aanleverende scholen speelt hierin een belangrijke rol.

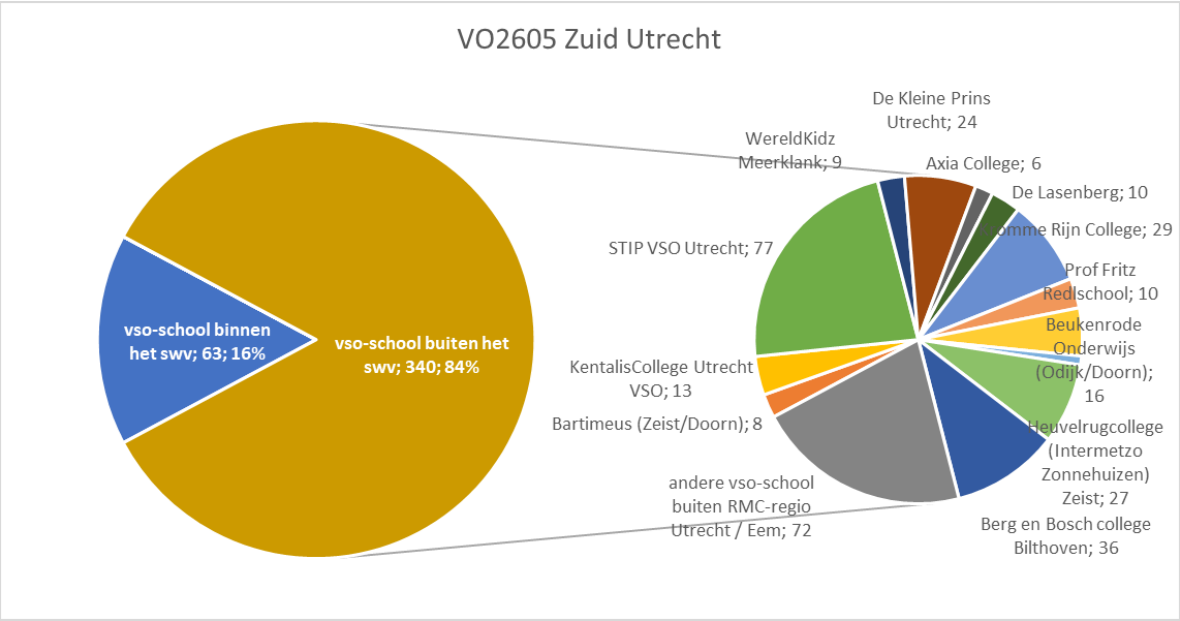
Zo gaat van de vso-leerlingen die wonen in Eemland 60 procent binnen de eigen regio naar het vso, vanuit Utrecht (Sterk VO) 53 procent, vanuit Utrecht Zuidoost 52 procent en vanuit Zuid-Utrecht 18 procent (in Zuid-Utrecht staat maar één vso-school). Samenwerkingsverband Utrecht West heeft geen vso-scholen binnen het samenwerkingsverband en daarom gaan alle vso-leerlingen buiten de regio naar het vso. In circa de helft van de gevallen is dat een vso-school die niet gelegen is binnen de RMC-regio Utrecht of Eemland. Hierin speelt mee dat vso-scholen in het samenwerkingsverband Midden-Holland en Rijnstreek en het samenwerkingsverband Amsterdam-Diemen (in de aangrenzende RMC-regio's Zuid-Holland-Oost en Agglomeratie Amsterdam) vaak dichterbij zijn dan vso-scholen in Utrecht. Bij de andere samenwerkingsverbanden gaat tussen de 5 en 19 procent van de vso-leerlingen naar een vso-school buiten de RMC-regio Utrecht/Eemland.

Figuur 4 - Leerlingenstromen van samenwerkingsverband vo naar vso-scholen, in 2020

VO2603 SWV Utrecht Zuidoost
vso-school binnen het swv; 287; 52%
vso-school buiten het swv; 266; 48%
Berg en Bosch college Houten; 36
Kromme Rijn College; 23
De Lasenberg; 12
Axia College; 40
De Kleine Prins Utrecht; 24
STIP VSO Utrecht; 12
Beekdal VSO; 10
KentalisCollege Utrecht VSO; 9
andere vso-school buiten RMC-regio Utrecht / Eem; 99

VO 2604 SWV Utrecht West
STIP VSO Utrecht; 28
De Kleine Prins Utrecht; 11
Kromme Rijn College; 9
Berg en Bosch college Bilthoven; 10
Berg en Bosch college Houten; 14
andere vso-school buiten RMC-regio Utrecht / Eem; 85

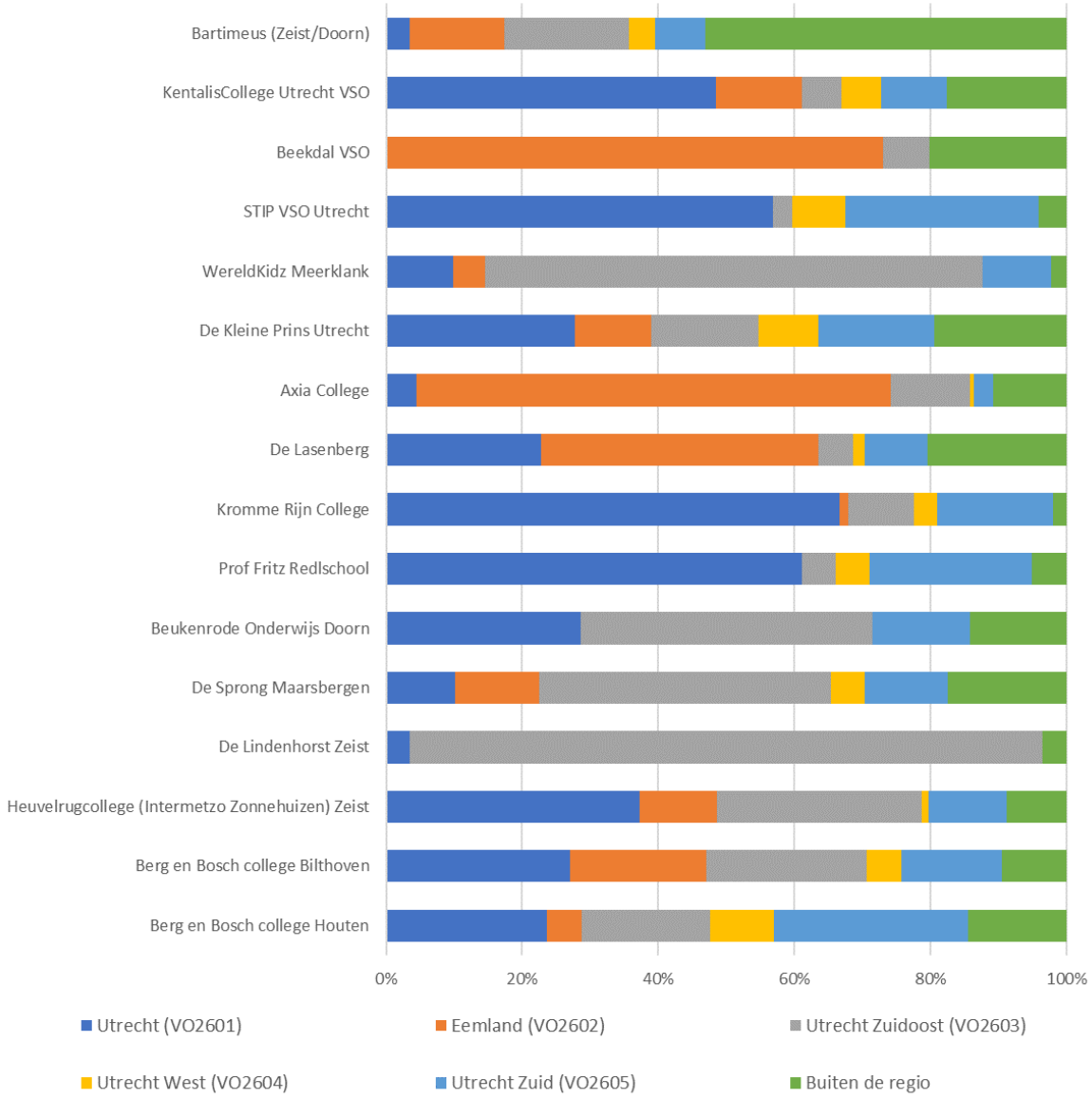

* Scholen met minder dan vijf leerlingen uit een regio staan wel in de cirkel, maar zijn niet genoemd.

Vanuit de vso-scholen gezien is zichtbaar dat de meeste scholen een groot, regionaal, voedingsgebied hebben. De mate waarin verschilt van school tot school. Scholen waaronder de Kleine Prins, Heuvelrugcollege en Berg en Boschcollege trekken veel leerlingen buiten de eigen regio. Andere scholen zoals Axia College, Wereldkidz Meerklank en Beekdal trekken in grotere mate leerlingen uit de eigen regio.[8]

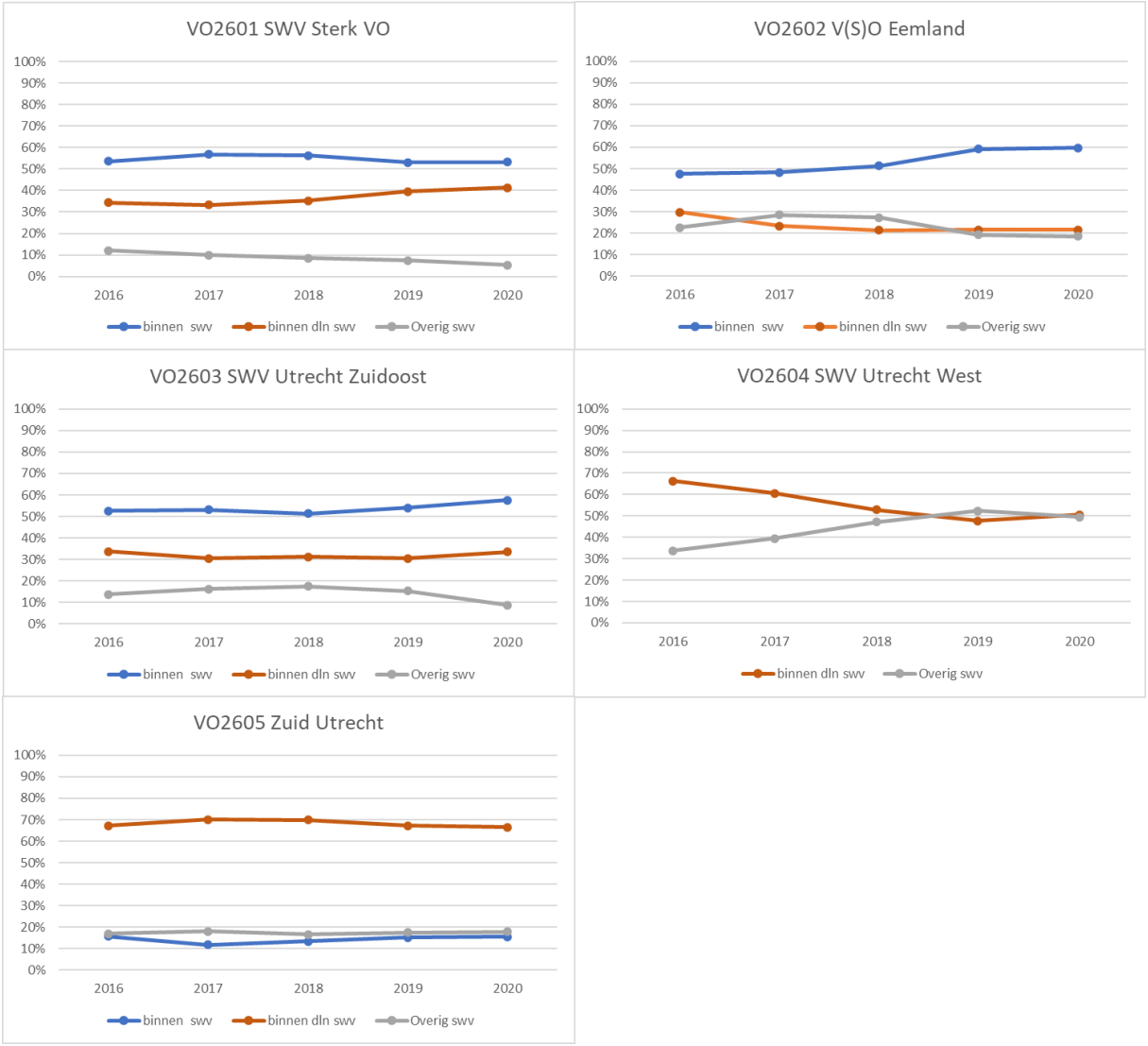
8 Ook de Lindenhorst, maar hier speelt mee dat deze leerlingen ook woonachtig zijn in Zeist (gesloten Jeugdzorg).

Figuur 5 – Voedingsgebied van vso-scholen, in 2019-2020 (bewerking van data beschikbaar via www.scholenopdekaart.nl)

De trends in leerlingenstromen zijn te zien in figuur 6, hierbij is onderscheid gemaakt of leerlingen binnen het eigen swv, binnen een van de vijf aangesloten swv-en in de RMC-regio Utrecht/Eem of buiten de regio naar school gaan. In Utrecht West zijn de grootste veranderingen te zien. Over de jaren zijn meer leerlingen naar een school buiten de regio gegaan en minder leerlingen naar een school binnen een van de samenwerkingsverbanden. In de samenwerkingsverbanden Eemland en Utrecht Zuidoost is er een stijging in het aandeel leerlingen dat binnen het eigen swv naar school gaat. Voor Eemland is dit te verklaren door een groei van het aantal leerlingen dat binnen de regio naar Beekdal vso of Axia College gaat (zonder substantiële afname van het aantal vso-leerlingen dat buiten de eigen regio naar het vso gaat). Voor Utrecht Zuidoost is dit grotendeels te verklaren door een groeiend aantal leerlingen op Berg en Bosch Onderwijs Bilthoven (tussen 2018 en 2019), Wereldkidz Meerklank (sinds 2016) en de Sprong (vanaf 2019) en een lichte daling van het aantal leerlingen dat buiten de RMC-regio Utrecht/Eemland naar het vso gaat.

Figuur 6 - Ontwikkelingen leerlingenstromen binnen en buiten de regio (o.b.v. woongemeente leerling en vestigingsgemeente school)

Thuisnabij onderwijs

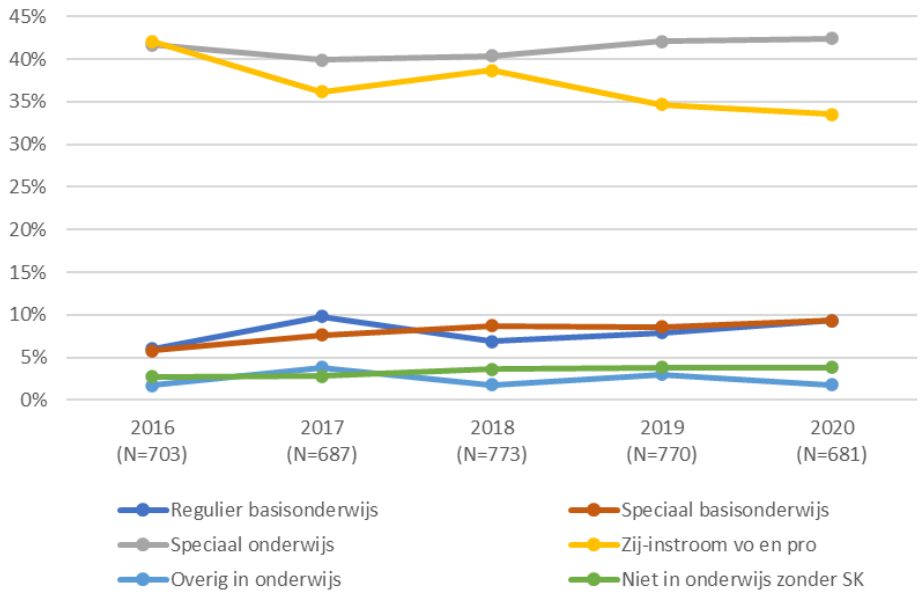
Uit de interviews komt de wens vanuit de samenwerkingsverbanden naar voren om leerlingen meer in de eigen regio, thuisnabij te kunnen ondersteunen. Idealiter door meer leerlingen in het regulier onderwijs de passende ondersteuning te kunnen bieden, maar anders ook meer thuisnabij binnen het vso. Het sturen op de keuze voor een vso-school is volgens de geïnterviewden echter heel lastig, om verschillende redenen. Eén reden is het gedrag van ouders in de keuze voor een vso-school en de advisering vanuit het aanleverende onderwijs dat moeilijk te beïnvloeden is. Daarnaast noemen verschillende directeuren van samenwerkingsverbanden ook dat het lastig is dat veel vso-scholen zich maar op één doelgroep richten, wat het realiseren van thuisnabij onderwijs moeilijker maakt. Eén respondent namens een vso-school is het daarmee eens en spreekt over ‘het ontbreken van harmonie tussen vso-scholen om het palet dekkend te maken’. De ontwikkelingen op scholen vinden volgens deze respondent niet altijd plaats vanuit de gedachte om een dekkend en thuisnabij aanbod te creëren. Andere geïnterviewden van de scholen zijn het daarmee oneens en bekijken dit ook vanuit een ander

perspectief, namelijk de expertise die elke school heeft van een specifieke doelgroep, de inzet van ieders kwaliteiten en de afstemming die er juist wel zou plaatsvinden over elkaars aanbod. Het bieden van thuisnabij onderwijs is volgens deze respondenten niet voor elke doelgroep even haalbaar en er wordt gewezen op het spanningsveld tussen thuisnabij onderwijs en versnippering van kennis en expertise. Toch hebben enkele scholen hun doelgroep de afgelopen jaren wel verbreed. Zo biedt Axia College ook leerlingen met externaliserende problematiek een plek en is Kromme Rijn College het aanbod voor leerlingen met internaliserende problematiek anders (op een aparte locatie) gaan aanbieden. Dat heeft tot (extra) groei van het aantal internaliserende leerlingen op het Kromme Rijn College geleid.

2.4 Herkomst (voorgaand onderwijs) van de leerlingen in het vso

De herkomst van leerlingen is gedefinieerd als het onderwijstype dat zij volgen in het jaar voorafgaand aan de instroom in het vso. In grote lijnen gaat het ofwel om onderinstroom vanuit het po of s(b)o ofwel om zij-instroom vanuit het vo of praktijkonderwijs.
Om de herkomst te bepalen is voor jongeren die in het vso zijn gestart gekeken naar het onderwijstype dat zij het jaar daaraan voorafgaand volgden. Figuur 7 toont de ontwikkelingen in de herkomst van alle vso-leerlingen in de afgelopen jaren.

Figuur 7 - Ontwikkelingen herkomst onderwijstype alle vso-leerlingen

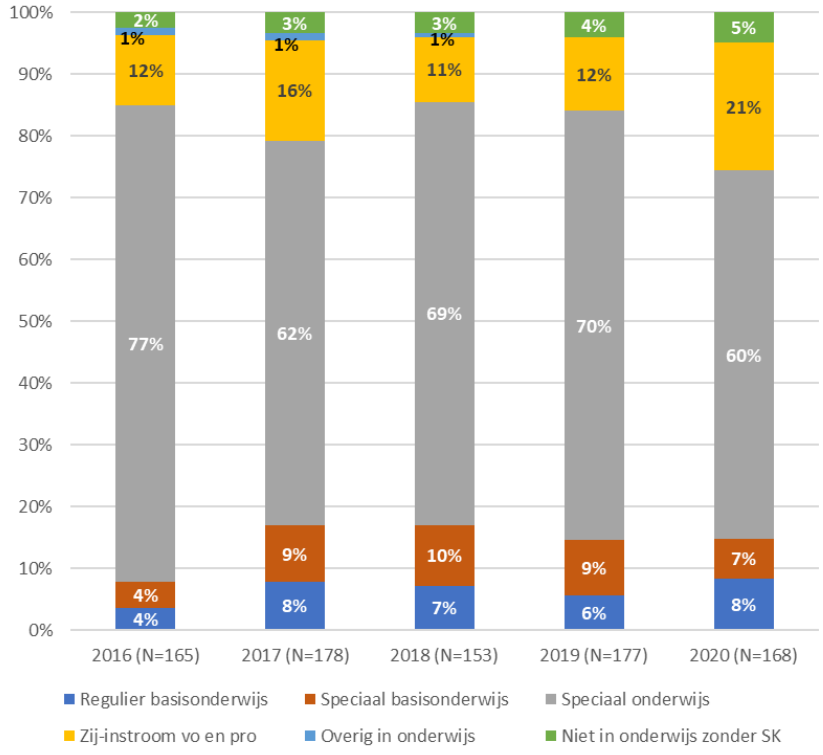
In figuur 7 is te zien wat het onderwijstype is van leerlingen in het jaar voorafgaand aan het eerste jaar in het vso. Naast de grote doorstroom vanuit het speciaal onderwijs valt ook het hoge percentage zij-instromers op. Een klein deel van de leerlingen stroomt vanuit het regulier basisonderwijs of speciaal basisonderwijs door naar het vso. De exacte aantallen en percentages schommelen licht door de jaren heen. Het totale deel onderinstromers[9] is de afgelopen jaren licht toegenomen, van 54 procent in 2016

9 Speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs en regulier basisonderwijs.

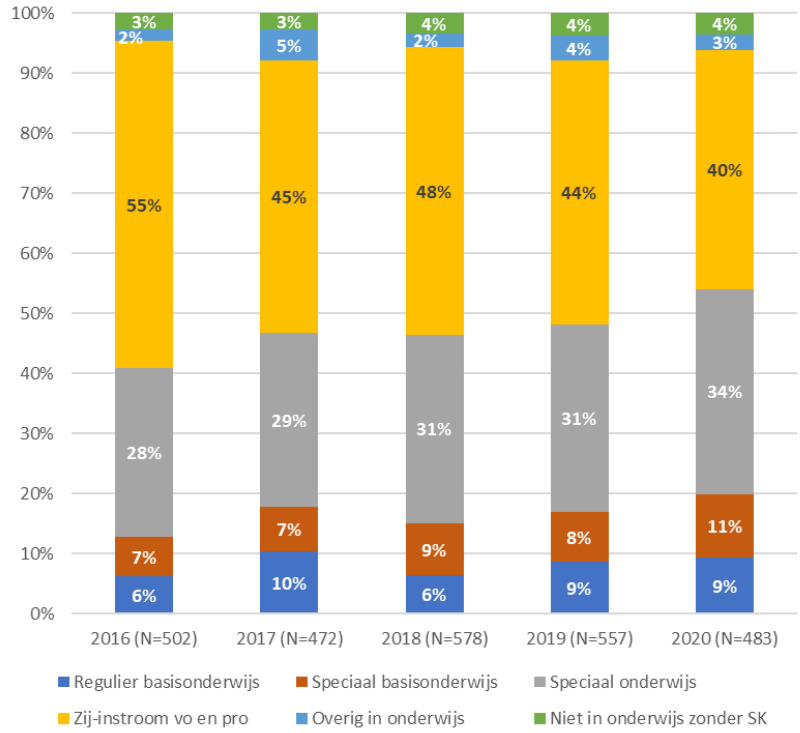
naar 61 procent in 2020. Die relatieve groei is met name zichtbaar vanuit het regulier po en speciaal basisonderwijs. De instroom in het vso vanuit het regulier vo is licht dalend (in absolute zin is de daling beperkt). Dat past in het beeld van toenemende ondersteuningsmogelijkheden die binnen het regulier vo kunnen worden geboden, hoewel er volgens een aantal geïnterviewden soms ook te lang geprobeerd wordt het kind binnen het regulier onderwijs te houden.

In figuren 8 en 9 is de splitsing naar clusters is te zien. Het beeld is dan iets genuanceerder. Leerlingen die instromen op een cluster 3 school stromen meestal door vanuit het speciaal onderwijs. Opvallend is de gestegen zij-instroom in cluster 3 in 2020. Van de leerlingen in cluster 4 stromen de meeste leerlingen in vanuit het regulier vo, maar vormen de doorstromers vanuit speciaal onderwijs absoluut gezien een steeds grotere groep. Ook neemt de groep leerlingen die vanuit het sbo doorstroomt naar het vso toe, al betreft dit relatief gezien een beperkt aantal leerlingen. Een klein deel van de instroom in zowel cluster 3 als 4 volgt voorafgaand aan het vso geen onderwijs (niet in onderwijs zonder startkwalificatie). Dit zijn waarschijnlijk (deels) thuiszitters.

Figuur 8 – Herkomst onderwijstype vso cluster 3 leerlingen, per instroomcohort

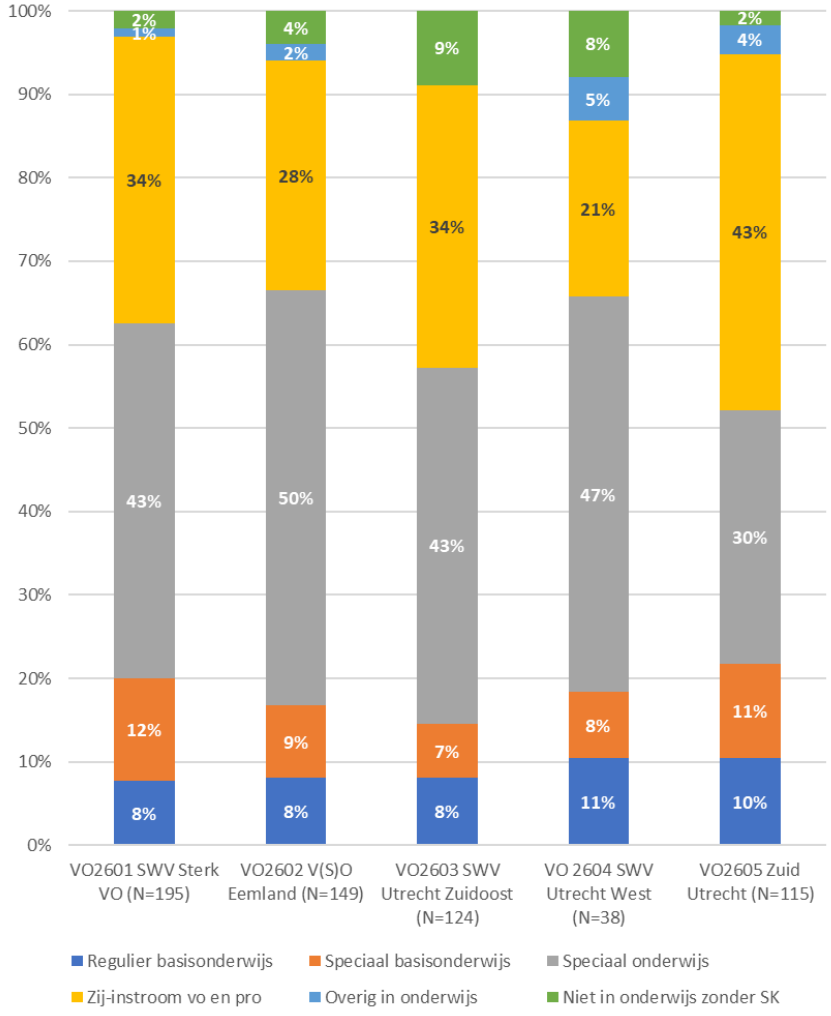
Figuur 9 – Herkomst onderwijstype vso cluster 4 leerlingen, per instroomcohort

Naast de verschillen in onder- en zij-instroom tussen leerlingen in cluster 3 en cluster 4, zijn er ook verschillen tussen de samenwerkingsverbanden zichtbaar. Zo is er vanuit swv Utrecht West weinig sprake van zij-instroom in het vso (zowel absoluut als relatief) en dat percentage is bij swv Zuid-Utrecht juist hoger.

Voor Utrecht West geldt dat door het ontbreken van een vso-school binnen het samenwerkingsverband, de drempel om een leerling vanuit het regulier vo naar het vso te verwijzen erg hoog is. Door het ontbreken van een vso-aanbod ligt de focus niet snel op het vso en wordt de mogelijkheid ook niet snel onderzocht. Arrangementen blijken echter niet altijd passend en in de bovenschoolse opvang komen leerlingen te zitten die daar eigenlijk niet horen. Het samenwerkingsverband Utrecht West zou daarom graag een vso-school in de regio zien.

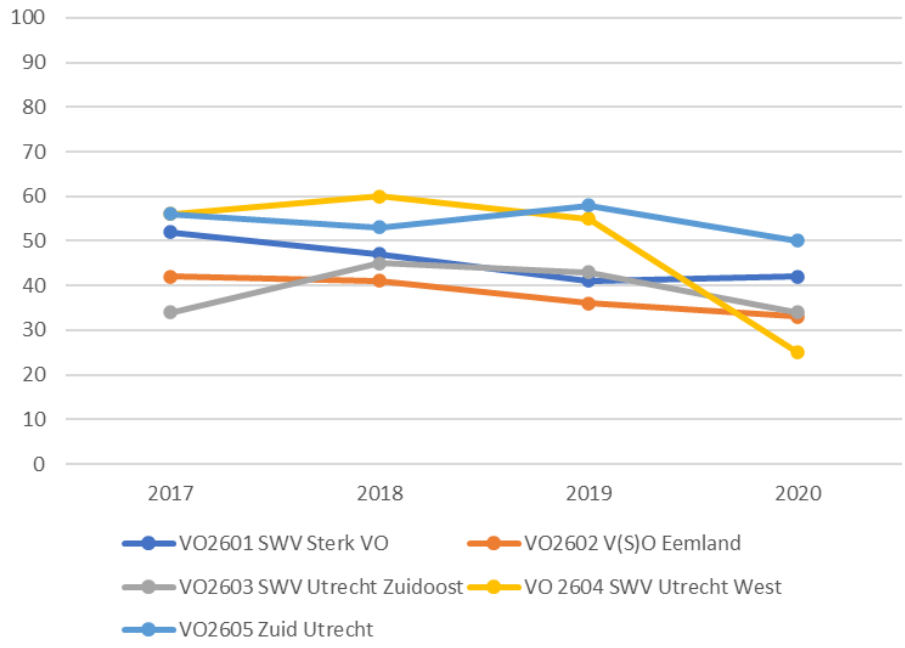
Figuur 10 – Herkomst onderwijstype vso-leerlingen, per swv, instroomcohort 2020

Deels zijn die verschillen verklaarbaar doordat de verhoudingen tussen het aantal cluster 3 leerlingen en het aantal cluster 4 leerlingen per samenwerkingsverband verschillen, maar ook per cluster bekeken zijn er (grote) verschillen, zowel in de verhouding onderinstroom – zijinstroom als in de ontwikkeling die hierin over de jaren zichtbaar is.

De daling van de zij-instroom in het vso in de hele regio, is bij sommige samenwerkingsverbanden (West, Eemland, Sterk VO) zichtbaar, maar bij andere samenwerkingsverbanden niet of minder duidelijk (Zuid, Zuidoost). In het samenwerkingsverband Utrecht Zuidoost moeten de reguliere vo-scholen bij een verwijzing van een leerling naar het vso nog twee jaar lang de kosten daarvan dragen. Bij invoering was de verwachting dat dit zou leiden tot een daling van de zij-instroom. Het effect is echter minder groot dan gehoopt.

Figuur 11 – Ontwikkeling in het aandeel zij-instromers (afgezet tegen de totale instroom) in vso cluster 4, per samenwerkingsverband vo

Moment van zij-instroom vanuit het regulier vo en pro

Van de leerlingen die instromen vanuit het regulier vo of pro is er gekeken hoeveel jaar zij op het vo doorbrachten voorafgaand aan de overstap naar het vso. Vanwege het beperkte bereik van de gebruikte data (vanaf 2013) is het niet vast te stellen of jongeren ook voor 2013 in het vo zaten en is daarom het aantal verblijfsjaren maar tot dat moment vast te stellen.

Opvallend is het hoge percentage leerlingen dat drie jaar of langer in het vo zit voorafgaand aan de instroom in het vso. In 2016 heeft 44 procent van de jongeren die in dat jaar het vso instroomden langer dan drie jaar in vo gezeten. In 2020 is dit gestegen naar de helft van de leerlingen. Een behoorlijk deel (19-27%) van de leerlingen zit zelfs vier jaar of langer op het vo voorafgaand aan hun start op het vso.

Tabel 3 - Aantal jaren dat jongeren doorbrengen op regulier vo voorafgaand aan vso, per instroomcohort

Instroomjaar in vso / Aantal jaar op vo voorafgaand aan instroom vso	2020	2019	2018	2017	2016
	%	%	%	%	%
1 jaar vo	19	19	26	23	21
2 jaar	32	30	29	33	35
3 jaar	23	31	25	26	44*
4 jaar	20	12	20	19*	
5 jaar	4	5	7*		
6 jaar	3	2*			
Totaal N (=100%)	225	263	289	246	288
Totaal 3 jaar of langer	50	50	52	45	44

* Deze leerlingen zaten in 2013 in het vo, het is met de gebruikte data niet vast te stellen of zij voor 2013 in het vo zaten.

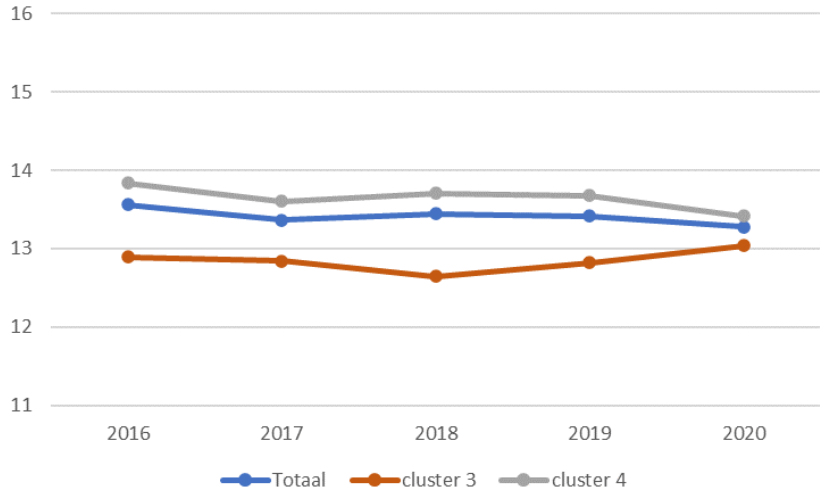
2.5 Ontwikkelingen in leeftijd bij instroom en verblijfsduur

In de vorige paragraaf is ingegaan op de onderwijssituatie (herkomst) van waaruit leerlingen instromen in het vso. Daaruit kwam naar voren dat de zij-instroom vanuit regulier vo en praktijkonderwijs naar het vso een groot deel van de totale instroom in het vso vormt, maar over de hele linie wel iets afneemt.
In deze paragraaf kijken we naar ontwikkelingen die in het verlengde liggen van de herkomstsituatie bij instroom: de leeftijd bij instroom en de verblijfsduur in het vso.

Leeftijd bij instroom
Voor het bepalen van de leeftijd bij instroom is de leeftijd op 1 oktober van het eerste jaar in het vso aangehouden. De leeftijd bij uitstroom is bepaald door te kijken naar de leeftijd van de jongere op 1 oktober ná het schooljaar van uitstroom, omdat het uitgangspunt is dat jongeren aan het eind van een schooljaar uitstromen.[10] De uitstroomleeftijd voor leerlingen die in 2019-2020 het vso hebben verlaten is dus berekend op basis van 1 oktober 2020.

In figuur 12 is te zien wat de gemiddelde leeftijd van jongeren is op het moment van instroom in het vso. Leerlingen stromen gemiddeld in op ongeveer 13,3-jarige leeftijd. Dit ligt hoger voor cluster 4 dan voor cluster 3. De afgelopen jaren is de leeftijd bij instroom licht gedaald, met ongeveer vier maanden

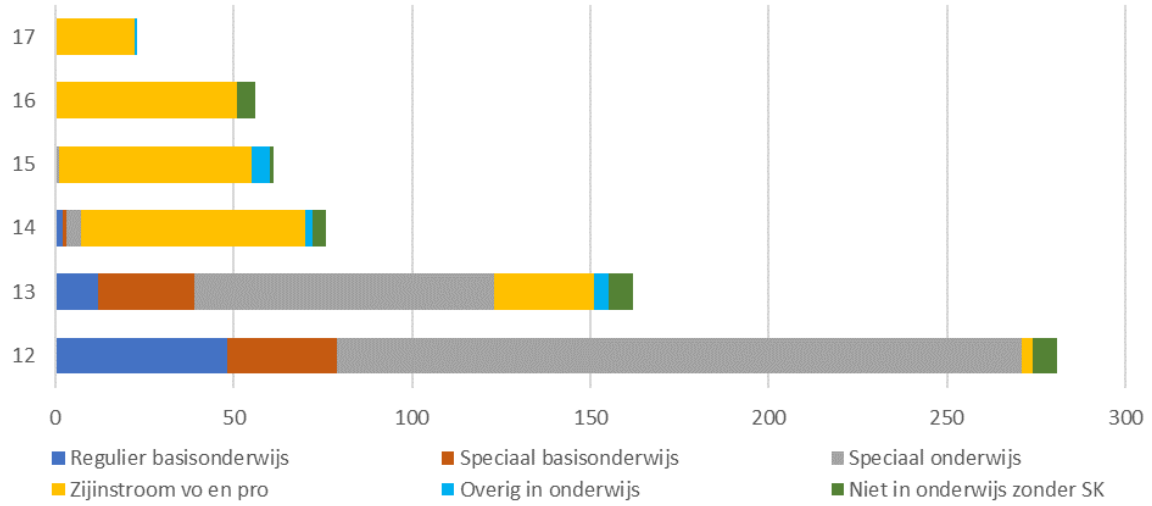
Figuur 12 – Ontwikkelingen leeftijd in eerste jaar vso, per cluster

De leeftijd van instromers is in figuur 13 verdeeld naar de herkomst van leerlingen. Er zijn twee dingen zichtbaar. Ten eerste zien we dat het grootste deel van de instromers 12 of 13 jaar oud is bij instroom. Ten tweede is (logischerwijs) zichtbaar dat leerlingen die al op jonge leeftijd, 12 of 13 jaar, instromen in het vso voor een groot deel afkomstig zijn uit het speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs. Instromers die ouder zijn, komen vaker uit het vo en pro.

10 Met de gebruikte data is slechts vast te stellen dat er tussen 1 oktober in het ene jaar en 1 oktober in het jaar daarvoor een verandering in de schoolloopbaan heeft plaatsgevonden. Het exacte moment van de instroom / uitstroom is onbekend.

Figuur 13 – Herkomst 12 tot 17-jarigen instroomcohort 2020, per leeftijd (jonger dan 12 en ouder dan 17 niet in figuur meegenomen)

De lichte daling in de instroomleeftijd is volledig het gevolg van de (licht) gedaalde zij-instroom vanuit het regulier vo in het vso. De leeftijd van jongeren die vanuit het regulier vo/pro instromen in het vso is de afgelopen jaren niet gedaald en ligt op 15,0 jaar.

Tabel 4 – Gemiddelde leeftijd van zij-instromers in het vso, per instroomcohort

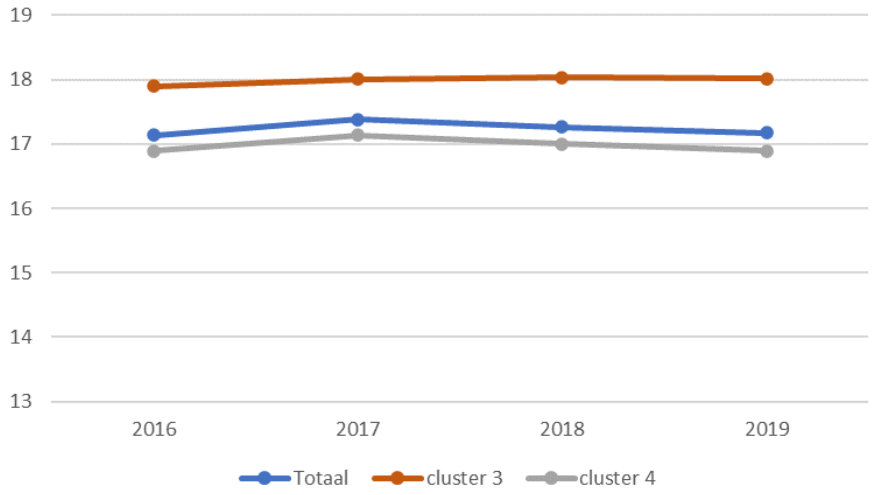
Jaar van instroom	Gemiddelde leeftijd bij instroom
2020	15,0
2019	15,0
2018	14,9
2017	14,9
2016	14,9

Wens tot aanbod 10-14 in het vso
Vroegtijdige signalering is in verschillende interviews als aandachtspunt naar voren gekomen om leerlingen vroegtijdig de juiste ondersteuning te kunnen bieden. Het eerder/vroeger voeren van het gesprek over welke ondersteuning een leerling nodig heeft en eerdere aanmelding voor het vso kan verergering van de problematiek voorkomen. Vanuit Kromme Rijn College wordt de wenselijkheid van een 10-14 aanbod benoemd in het vso, om zo de kans op tijdige terugschakeling naar regulier vo te vergroten. Een dergelijk aanbod zou zich moeten richten op leerlingen die in groep 7 of groep 8 van het regulier onderwijs stranden, maar wel perspectief hebben op regulier vo. Door een ‘tussenstation’ te creëren met intensieve zorg en ondersteuning in een 10-14 setting kun je deze leerlingen dit perspectief bieden, zo is de gedachte. Vooralsnog is het door verschillende factoren moeilijk om een dergelijk aanbod vorm te geven. Hoewel partners het gedachtengoed en idee onderschrijven, blijken in de praktijk zaken zoals bekostiging of personele vraagstukken (ook) mee te spelen. Het stukje ‘opoffering’ dat nodig is in een dergelijke samenwerking in het belang van de leerling, maakt het gesprek over het vormgeven van een aanbod lastig.

Leeftijd bij uitstroom
De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is ruim 17 jaar, maar jongeren die uitstromen van een cluster 3 school zijn gemiddeld genomen ongeveer een jaar ouder dan uitstromende cluster 4 leerlingen. Cluster 3 leerlingen zijn gemiddeld 18 jaar en cluster 4 leerlingen zijn gemiddeld 17 jaar bij uitstroom. Leerlingen in cluster 3 stromen dus op jongere leeftijd in en op latere leeftijd uit, dit is terug te zien in de gemiddeld langere verblijfsduur.

De leeftijd waarop leerlingen gemiddeld uitstromen uit het vso is de laatste jaren vrijwel onveranderd

.
Figuur 14 – Ontwikkelingen leeftijd bij uitstroom na laatste jaar vso, per cluster

De variatie in leeftijd bij uitstroom is groot en loopt uiteen van 10 jaar tot 21 jaar. Veruit het grootste deel van de leerlingen is echter tussen de 15-18 jaar bij uitstroom (86%), waarvan de meesten 16 of 17 jaar zijn (53%).

Verblijfsduur vso[11]
De exacte verblijfsduur van leerlingen in het vso is met de beschikbare data niet altijd vast te stellen, omdat een deel van de leerlingen in 2019 nog niet is uitgestroomd. De schoolloopbanen van leerlingen die zijn ingestroomd in 2016 geven het meest complete beeld, omdat veel van deze leerlingen in 2019 wel al zijn uitgestroomd. Te zien is dat 18 procent van alle leerlingen die in 2016 zijn ingestroomd na één jaar het vso weer uitstroomt. Iets minder dan de helft van de leerlingen verblijft drie jaar of minder in het vso. Voor de leerlingen die instromen in het cohort 2017 ligt dit percentage op ruim 40 procent. Een (relatief) korte verblijfsduur is meestal het gevolg van late zij-instroom in het vso. Terugstroom naar regulier vo of pro komt weinig voor (zie ook paragraaf 2.7).

11 De verblijfsduur van leerlingen op het vso kan op meerdere manieren worden berekend. Er kan gekeken worden naar het verschil tussen het eerste en laatste jaar op het vso. Hierbij wordt er geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat leerlingen tussen hun eerste en laatste jaar één of meerdere jaren niet op het vso zitten. Een manier die hier wel rekening mee houdt is het tellen van het totaal aantal jaren dat een leerling op het vso zat.11 Beide manieren zijn berekend. Bij een vergelijking blijkt er nauwelijks verschil te zijn (gemiddeld 0,01 jaar), dit betekent dat het aandeel jongeren dat tussen het eerste en laatste jaar vso van onderwijstype verandert klein is. Daarom is de eerste manier van berekenen (verschil tussen het eerste en laatste jaar vso) gebruikt voor de vorming van de tabellen.

Tabel 5 – Verblijfsduur leerlingen op het vso, per instroomcohort

	2016	2017	2018	2019
1 jaar	18%	12%	15%	15%
2 jaar	14%	15%	16%	85%*
3 jaar	13%	14%	70%*	
4 jaar	20%	58%*		
5 jaar of langer	35%*			

* Deze leerlingen zaten in 2020 in het vso, het is met gebruikte data niet vast te stellen of zij daarna nog in het vso zaten

Er is ook gekeken naar de verschillen in verblijfsduur tussen de clusters (tabel 6 en 7). In het verlengde van de jongere leeftijd bij instroom en oudere leeftijd bij uitstroom is de gemiddelde verblijfsduur van jongeren in cluster 3 veel langer dan die van jongeren die in het vso cluster 4 hebben gezeten. In cluster 4 zijn er relatief veel jongeren die slechts één of twee jaar in het vso verblijven, in lijn met het beeld van het grote aandeel zij-instromers vanuit het vo in cluster 4.

Tabel 6 – Verblijfsduur leerlingen op het vso, per instroomcohort, cluster 3

	2016	2017	2018	2019
1 jaar	4%	5%	3%	3%
2 jaar	6%	6%	1%	97%*
3 jaar	4%	9%	95%*	
4 jaar	13%	81%*		
5 jaar of langer	74%*			

* Deze leerlingen zaten in 2020 in het vso, het is met gebruikte data niet vast te stellen of zij daarna nog in het vso zaten

Tabel 7 – Verblijfsduur leerlingen op het vso, per instroomcohort, cluster 4

	2016	2017	2018	2019
1 jaar	24%	15%	18%	19%
2 jaar	18%	20%	20%	81%*
3 jaar	15%	16%	62%*	
4 jaar	23%	49%*		
5 jaar of langer	21%*			

* Deze leerlingen zaten in 2020 in het vso, het is met gebruikte data niet vast te stellen of zij daarna nog in het vso zaten

De gemiddelde verblijfsduur verschilt sterk tussen de verschillende vso-scholen en hangt mede samen met het aanbod van de vso-school. Door de soms kleine aantallen instromers per jaar is een ontwikkeling in de verblijfsduur op het niveau van individuele scholen met behulp van de data niet goed in beeld te brengen.

2.6 Samenwerking tussen vo en vso

In de vorige twee paragrafen hebben we laten zien dat de zij-instroom in het vso de afgelopen jaren licht is gedaald, en dat daardoor ook de gemiddelde leeftijd bij instroom in het vso heel licht is gedaald. Van de leerlingen die vanuit het regulier vo instromen in het vso is het moment van zij-instroom niet gedaald. Veel leerlingen stromen nog altijd op een laat moment vanuit het vo door naar het vso. Terugstroom naar regulier vo is dan meestal niet meer mogelijk (zie ook volgende paragraaf).

De wens van de samenwerkingsverbanden is om het aantal zij-instromers verder te laten dalen. Daarom wordt er ingezet op het verhogen van het niveau van de (basis)ondersteuning en het stimuleren van samenwerking tussen vo en vso.

Enkele voorbeelden van samenwerking tussen vo en vso

Expertiseteam Fritz Redl
In de afgelopen jaren is een groeiend aantal leerlingen door Fritz Redl ondersteund via een arrangement. Deze leerlingen zouden eerder zijn ingeschreven bij Fritz Redl. In de laatste jaren zijn er thuiszittersteams opgezet en later zijn daar observatieteams bij gekomen. Fritz Redl wordt bij deze teams betrokken en om expertise gevraagd. Leerlingen blijven waar mogelijk ingeschreven op hun eigen vo-school en via een arrangement gaat Fritz Redl aan de slag om de jongere weer toe te laten werken naar een schoolweek van 15 uur. Sinds vorig jaar is ook een samenwerking aangegaan met Altrecht.
Door de stijging van arrangementen is het aantal jongeren dat langdurig bij Fritz Redl staat ingeschreven (met TLV) gedaald.

Samenwerking Kleine Prins – Vathorst College – Wellantcollege
Samenwerkingsverband Eemland stuurt op integratie van vso in regulier onderwijs door middel van TLV's in vo. Op dit moment krijgt dat vorm in een samenwerking tussen De Kleine Prins, Wellantcollege vmbo en Vathorst College voor leerlingen met een lichamelijke handicap, langdurige ziekte of meervoudige handicap. Voor deze leerlingen is de toelaatbaarheidsbepaling verplaatst naar een gezamenlijke aanmeld/beoordeel-tafel bij het VO. Het is de bedoeling om leerlingen te plaatsen binnen het regulier vo, al dan niet met ondersteuning vanuit de Kleine Prins. Hierdoor lukt het nu om 15 leerlingen in het vo een passend aanbod te doen.

De mate waarin ontwikkelingen in de samenwerking tussen vo en vso naar verwachting ook feitelijk zullen leiden tot een (verdere) daling van het aantal zij-instromers is onzeker en de geïnterviewden verschillen sterk in hun verwachtingen daarover.
Een deel van de geïnterviewden vanuit de vso-scholen is sceptisch en denkt niet dat de komende jaren het aantal zij-instromers echt zal dalen, een enkeling verwacht zelfs een toename. Deze respondenten benoemen wel hun welwillendheid om samen te werken en de stappen die zijn en worden gezet om vanuit het vso expertise naar het regulier vo te brengen, maar geven aan dat het vergroten van de expertise van het vo in zeer kleine stapjes gaat. Signalering blijft volgens hen een groot knelpunt en scholen proberen vanuit goede bedoelingen te lang de leerling zelf te ondersteunen. Daarnaast benoemen geïnterviewden dat samenwerking tussen vo en vso nog te veel persoonsafhankelijk is; afhankelijk van de individuele welwillendheid van bestuurders. Ook de afhankelijkheid van een veelheid aan partijen in het realiseren van (goede) samenwerking speelt mee. Daarnaast wordt benoemd dat het huidige onderwijssysteem niet meewerkt in samenwerking tussen vo en vso (te veel focus op didactiek in regulier vo, onvoldoende aandacht voor speciale doelgroepen in de opleiding, te beperkte facilitering van de ondersteuning van docenten in regulier vo). Tot slot zouden ook concurrentieoverwegingen samenwerking tussen vo en vso bemoeilijken.

Vanuit de samenwerkingsverbanden zijn de verwachtingen over de effecten van het vergroten van de expertise in het vo en de ontwikkeling in de samenwerking tussen vo en vso (voorzichtig) positiever. Ondanks kritische noten over vso-scholen die bijvoorbeeld bij nieuwbouw niet de samenwerking zoeken met het regulier vo, noemen zij ook de positieve ontwikkelingen. Naast voorbeelden van samenwerking (initiatieven zoals de samenwerking tussen Kleine Prins, Vathorstcollege en Wellantcollege (Eemland),

budgetverplaatsing om vo-scholen aanbod en expertise te laten ontwikkelen (Eemland), pilot vo-vso in Zeist waarbij de expertise van vso-docenten wordt gecombineerd met de expertise van eerstegraads-docenten uit het vo (Utrecht Zuidoost)) wordt ook het belang van stroomlijning aan de voorkant benadrukt; kinderen direct vanuit het po/so op de juiste plek krijgen en vroegtijdig het gesprek voeren. Zo is binnen Sterk VO gewerkt aan een betere aanmeldroute, waardoor kinderen direct op de juiste plek komen en wordt aangegeven dat de samenwerking met het samenwerkingsverband PO is geïntensiveerd, waardoor consulenten passend onderwijs beter zicht hebben op de voorzieningen en mogelijkheden in de stad.
Op basis van de stappen die worden gezet, verwachten de meeste samenwerkingsverbanden dat door deze en toekomstige initiatieven de zij-instroom verder zal gaan dalen. Maar ook op dit punt is zichtbaar dat geïnterviewden verschillen in hun verwachtingen ten aanzien van welke leerlingen in de toekomst vaker binnen het regulier vo ondersteund kunnen worden en ten aanzien van de vraag wat de omvang van de verwachte daling zal zijn. De meeste respondenten verwachten dat vooral het aantal cluster 4 leerlingen zal gaan dalen, maar verschillen in hun beeld of dat vooral meer internaliserende of vooral meer externaliserende leerlingen zullen zijn. De omvang van het aantal ZML-leerlingen binnen cluster 3 of moeilijk lerende leerlingen in cluster 4 (zoals op Heuvelrug College) zal naar verwachting van de respondenten stabiel blijven.

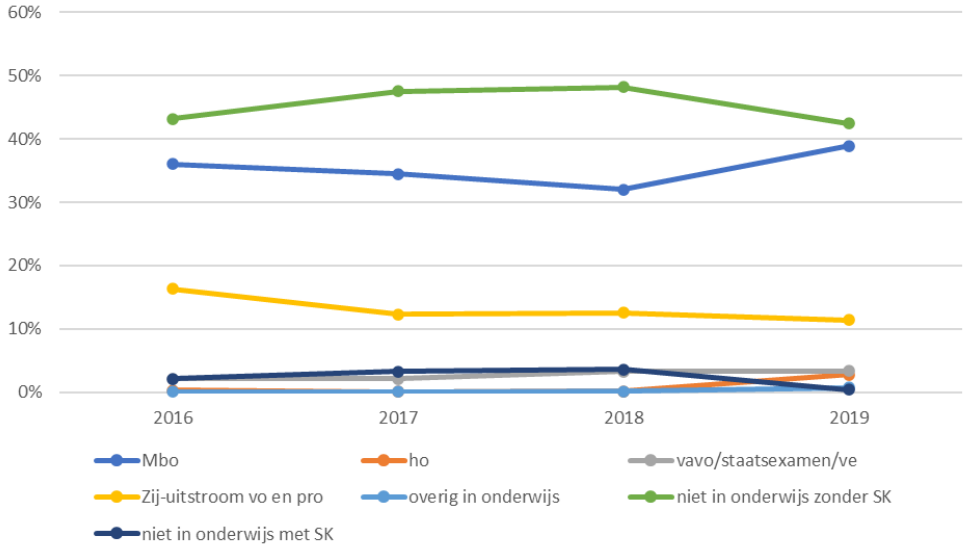
2.7 Uitstroom naar vervolgonderwijs

Tot slot kunnen we kijken wat de uitstroombestemming is van leerlingen die het vso verlaten. In figuur 15 is weergegeven waar de leerlingen na hun laatste jaar op het vso terecht komen.[12]
Te zien is dat het grootste deel van de leerlingen na het vso geen onderwijs meer volgt (niet in onderwijs zit zonder startkwalificatie); in 2019 betreft het ruim 40 procent van de uitstromende vso-leerlingen. Het gaat bijvoorbeeld om leerlingen die uitstromen naar werk, dagbesteding of zorg(traject), maar ook om leerlingen die zonder werk of dagbesteding thuis zitten. Over deze precieze uitstroombestemming zijn geen cijfers beschikbaar. Het deel dat wel uitstroomt naar onderwijs doet dat vooral richting mbo. Een klein deel stroomt uit of terug naar het regulier vo of pro.
Het vergroten van het aantal leerlingen dat terugstroomt naar het regulier vo is de wens van veel geïnterviewden, maar is de afgelopen jaren niet gerealiseerd. Dat heeft deels te maken met het feit dat leerlingen niet zelden pas laat instromen in het vso. Volgens een deel van de geïnterviewden willen ouders (vervolgens) ook graag dat hun kind de schoolloopbaan afrondt in het vso. Zij zien hun kind (eindelijk) op de juiste plek zitten en zien hun kind bij voorkeur het vso afmaken. Een andere geïnterviewde geeft echter aan dat door het gesprek hierover met ouders aan te gaan – inzetten op perspectiefrijk onderwijs – ouders wel degelijk het idee kunnen omarmen om in te zetten op terugstroom naar regulier onderwijs om daar examen te kunnen doen. Daarvoor is dan wel brede samenwerking met het regulier vo nodig, hybride vormen van vo-vso die wisselend en op maat worden vormgegeven (bv. opbouwend in het aandeel vo en afbouwend in het aandeel vso). Volgens deze geïnterviewde laat de huidige corona-periode zien dat afstandsonderwijs hier ook een rol van betekenis in zou kunnen spelen. Een leerling zou de dag bijvoorbeeld digitaal kunnen opstarten in het vso, om vervolgens de lessen fysiek op een vo-school te kunnen volgen.

12 De uitstroomsituatie is bepaald door te kijken welk onderwijs de jongere volgt op het eerste peilmoment dat hij/zij niet meer op het vso zit. Zo wordt bij het uitstroomcohort 2019 weergegeven wat deze leerlingen in 2020 doen. De uitstroom is in beeld te brengen tot en met uitstroomcohort 2019.

In figuur 15 is goed te zien dat het aandeel leerlingen dat na het vso geen onderwijs volgt en geen startkwalificatie heeft tot 2018 toenam en het aandeel dat na het vso onderwijs volgt in het mbo in die periode daalde, zowel absoluut als relatief. In 2019 is een kentering zichtbaar, onduidelijk is waarom.

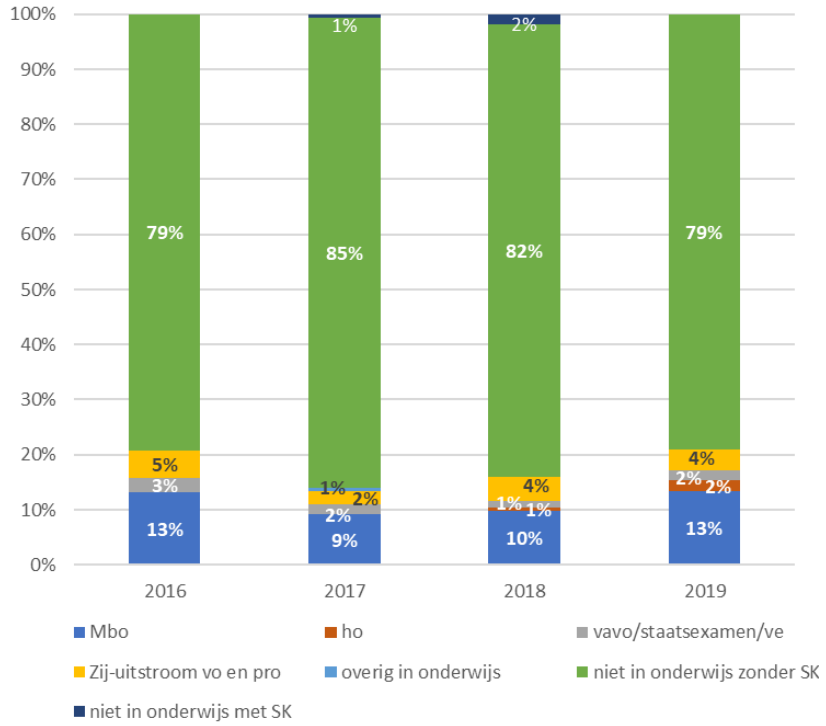
Figuur 15 – Uitstroomsituatie voor alle vso-leerlingen, per uitstroomcohort

Zoals hierboven gezegd is de precieze uitstroombestemming van jongeren die niet doorstromen naar (vervolg)onderwijs divers. Niet alle leerlingen die uit onderwijs uitstromen zijn voortijdig schoolverlaters (vsv'ers). Leerlingen met het uitstroomprofiel dagbesteding of arbeidsmarkt worden niet meegeteld als vsv'er. Ook zijn er leerlingen die vrijstelling krijgen van leerplicht; zij worden ook niet als voortijdig schoolverlater meegeteld.
Van de leerlingen die in 2020 niet in onderwijs zaten zonder startkwalificatie en waarvoor het laatste vso-jaar 2019 was, is ongeveer 28 procent voortijdig schoolverlater. De rest bestaat uit leerlingen met het uitstroomprofiel dagbesteding (33%), uitstroomprofiel arbeidsmarkt (32%), of heeft vrijstelling van leerplicht (7%). Over de jaren heen is schommelen deze verhoudingsgetallen wat. Jaarlijks wordt circa 12-16 procent van álle uitstromers uit het vso voortijdig schoolverlater. Onbekend is in hoeverre deze jongeren (wel) aan het werk zijn.

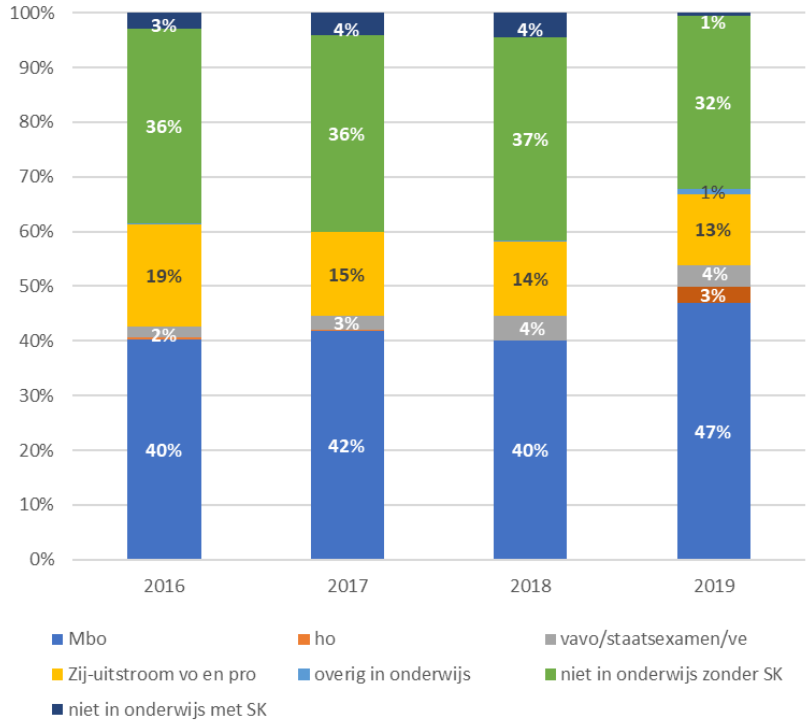
Ook voor de uitstroombestemming geldt dat er grote verschillen zijn tussen uitstromers van een cluster 3 school en uitstromers van een cluster 4 school. Voor leerlingen uit cluster 3 geldt dat circa 80 procent van de vso-leerlingen uitstroomt zonder startkwalificatie en geen onderwijs volgt. Dit percentage is stabiel over de jaren. Het aandeel jongeren dat uitstroomt naar het mbo is beperkt.
In cluster 3 is slechts een klein deel van de uitstromers uit 2019 die het onderwijs verlaten in 2020 voortijdig schoolverlater (4%). Bijna driekwart van deze groep (72%) heeft het uitstroomprofiel dagbesteding, 22 procent het uitstroomprofiel arbeidsmarkt en 2 procent heeft vrijstelling van leerplicht. Over de jaren heen schommelt het percentage vsv'ers tussen de 4 tot 12 procent en het percentage jongeren met het uitstroomprofiel dagbesteding tussen de 66 en 78 procent. Het aandeel jongeren dat het uitstroomprofiel arbeidsmarkt heeft in de groep niet in onderwijs zonder startkwalificatie, ligt sinds 2017 rond de 20 procent (daarvoor 13 procent).

Figuur 16 – Onderwijstype uitstroom cluster 3 leerlingen, per uitstroomcohort

Leerlingen uit cluster 4 verlaten minder vaak het onderwijs na uitstroom uit het vso en stromen vaker door naar het mbo. Ten opzichte van 2018 en eerder, is in het uitstroomcohort 2019 een stijging te zien in de doorstroom naar mbo. Bijna de helft van de leerlingen die in 2019 uitstroomden van een cluster 4 school koos voor het mbo.
Ongeveer de helft van de cluster 4 leerlingen (uitstroomjaar 2019) die na het vso geen onderwijs meer volgde (zonder startkwalificatie) is vsv'er. Ten opzichte van de totale uitstroom betekent dit dat circa één op de zes uitstromers uit cluster 4 direct na uitstroom vsv'er wordt. Dat is een behoorlijk hoog percentage. De andere uitstromers die niet doorstromen naar (vervolg)onderwijs hebben het uitstroomprofiel arbeidsmarkt (circa 38%), het uitstroomprofiel dagbesteding (4%) of vrijstelling van leerplicht (10%).

Figuur 17 – Onderwijstype uitstroom cluster 4 leerlingen, per uitstroomcohort

Verschillen tussen vso-scholen

Zoals hierboven is beschreven is er een duidelijk verschil zichtbaar tussen de uitstroom van leerlingen vanuit het vso cluster 4 en de uitstroom van leerlingen vanuit cluster 3 scholen. Maar de scholen onderling – ook binnen hetzelfde cluster – verschillen in de dominante uitstroomroutes. Bij een aantal scholen zijn daarin over tijd ook verschuivingen waarneembaar. Bij die scholen (o.a. Beukenrode, de Lindenhorst, de Lasenberg) neemt de uitstroom naar het mbo toe, en neemt de uitstroom uit onderwijs (bv. richting werk) af. In de bijlage is de ontwikkeling per school weergegeven.

3 Samenvatting en scenario's

In het voorgaande hoofdstuk is ingegaan op ontwikkelingen die zichtbaar zijn in leerlingenaantallen en leerlingenstromen in het vso. Met behulp van de beschikbare data is in kaart gebracht welke ontwikkeling de afgelopen jaren zichtbaar is geweest. Door middel van de interviews zijn ook meer kwalitatieve ontwikkelingen in kaart gebracht en zijn de verschillende perspectieven die geïnterviewden hierop hebben, beschreven.

Hieronder zijn per onderzoeksvraag de belangrijkste uitkomsten samengevat. In de daaropvolgende paragraaf beschrijven we vier scenario's.

3.1 Samenvattend

1. **Hoeveel leerlingen telt het vso? Hoe heeft het leerlingenaantal zich ontwikkeld in de afgelopen jaren? Welke trends zijn waarneembaar?**
   - Het aantal vso-leerlingen in de hele regio Utrecht/Eemland is sinds 2016 licht gestegen. Over de volle breedte heeft er sinds de invoering van passend onderwijs in 2014 dus geen daling plaatsgevonden in de deelname aan het vso. Zowel in de deelname vso als de ontwikkeling hierin zijn er echter grote verschillen tussen de samenwerkingsverbanden vo.
   - De stijging in de deelname vso doet zich zowel voor binnen cluster 3 als binnen cluster 4. Het aantal leerlingen in cluster 2 (doven en slechthorenden) neemt af over de jaren.
   - Er zijn grote verschillen in aantallen instromers tussen scholen. Maar ook op schoolniveau verschilt de instroom per jaar soms sterk (soms ook door administratieve redenen). Een aantal scholen (Kromme Rijn College, Berg en Bosch College) heeft de afgelopen jaren te maken gehad met een (flinke) groei van het aantal leerlingen.
   - Als gevolg van demografische ontwikkelingen zal tot 2030, onder gelijkblijvende andere condities, het netto aantal vso-leerlingen in de regio heel licht toenemen, met circa 1,5 procent. Die groei is beperkt omdat krimpgemeenten de groei binnen de stad Utrecht dempen. In 2030 zal een groter deel van alle leerlingen in het vso in de regio woonachtig zijn in de stad Utrecht. De groei zal zich naar verwachting vooral voordoen aan de West- en Zuidwestkant van Utrecht. Op niveau van de individuele vso-scholen zullen alleen de relatief grote vso-scholen die een groot aandeel leerlingen uit de stad Utrecht trekken tot aan 2030 licht groeien. Voor de meeste scholen geldt dat op basis van de demografische ontwikkeling in de regio de instroom stabiel blijft. Ook hier geldt dat in de berekening ervan uitgegaan is dat andere factoren, zoals veranderingen in het voedingsgebied van scholen, constant blijven.

2. **Wat is de woonplaats van de leerlingen in het vso? Naar welke vso-scholen gaan kinderen uit bepaalde regio's/gemeenten? Wat is het voedingsgebied van de vso-scholen? Welke trends zijn daarin waarneembaar?**
   - Demografische groei of krimp is vooral bepalend voor het *aantal* leerlingen in het vso, maar verschuivingen in het voedingsgebied van scholen zijn sterk bepalend voor leerling*stromen*.
   - Het voedingsgebied van vso-scholen verschilt sterk. Vanuit de samenwerkingsverbanden bekeken, gaat een fors deel van de vso-leerlingen buiten de eigen regio naar school. Dat varieert per samenwerkingsverband (van 40 tot 100 procent) en is natuurlijk afhankelijk van het aanbod van vso-scholen in de eigen regio. Vanuit de vso-scholen gezien is zichtbaar dat de meeste scholen een groot, regionaal, voedingsgebied hebben. De mate waarin verschilt van school tot school.

- In de samenwerkingsverbanden Eemland en Utrecht Zuidoost is er een stijging in het aandeel leerlingen dat binnen het eigen swv naar school gaat. Het samenwerkingsverband Utrecht West heeft geen vso-scholen in de eigen regio. De deelname vso is in dit samenwerkingsverband klein, maar de leerlingen die naar het vso gaan zitten wel allemaal buiten de eigen regio op het vso. Deze leerlingen zijn in de afgelopen jaren vaker naar het vso gegaan in Gouda of Amsterdam en kiezen minder vaak voor een vso-school in de regio Utrecht.

3. **Wat is de herkomst (voorgaand onderwijstype) van de leerlingen in het vso? Welke trends zijn daarin waarneembaar?**
   - Het onderwijs van waaruit leerlingen naar het vso stromen verschilt. Met name in cluster 4 bestaat de instroom voor een belangrijk deel uit zij-instromers vanuit het regulier vo. De zij-instroom in cluster 4 is de laatste jaren licht gedaald en de groep leerlingen die doorstroomt vanuit het speciaal onderwijs vormt relatief dus een steeds grotere groep. Ook neemt de groep leerlingen die vanuit het sbo doorstroomt naar het vso toe, al betreft dit een beperkt aantal leerlingen. Deze ontwikkelingen passen in het beeld van toenemende ondersteuningsmogelijkheden die binnen het regulier vo kunnen worden geboden. De daling van de zij-instroom in het vso in de hele regio, is bij sommige samenwerkingsverbanden (West, Eemland, Sterk VO) zichtbaar, maar bij andere samenwerkingsverbanden niet of minder duidelijk (Zuid, Zuidoost). De geïnterviewden wisselen in hun verwachtingen ten aanzien van de (verdere) afname van het aantal zij-instromers de komende jaren. Het realiseren van een goede en structurele samenwerking tussen vo en vso is volgens een deel van de geïnterviewden erg lastig, waardoor zij beperkte effecten verwachten van het aantal leerlingen dat binnen het regulier onderwijs ondersteund kan worden.
   - Opvallend is het grote aandeel leerlingen dat meerdere jaren in het regulier vo heeft gezeten voorafgaand aan de instroom in het vso. Dat is vooral in cluster 4 het geval. In cluster 3 stromen de meeste leerlingen rechtstreeks vanuit het so door naar het vso.

4. **Wat is de verblijfsduur van leerlingen in het vso? Wat is de leeftijd bij instroom? Wat is de leeftijd bij uitstroom? Welke trends zijn daarin waarneembaar?**
   - De afgelopen jaren is de leeftijd bij instroom licht gedaald, met ongeveer vier maanden. Leerlingen stromen gemiddeld in op ongeveer 13,3-jarige leeftijd. Dit ligt hoger voor cluster 4 dan voor cluster 3, vanwege de grotere zij-instroom in cluster 4. De lichte daling in de instroomleeftijd is volledig het gevolg van de (licht) gedaalde zij-instroom vanuit het regulier vo in het vso. De leeftijd van jongeren die vanuit het regulier vo/pro instromen in het vso is de afgelopen jaren niet gedaald en ligt op 15,0 jaar.
   - De gemiddelde leeftijd bij uitstroom is ruim 17 jaar, maar de variatie hierin is erg groot. Jongeren die uitstromen van een cluster 3 school zijn gemiddeld genomen ongeveer een jaar ouder dan uitstromende cluster 4 leerlingen. De leeftijd waarop leerlingen gemiddeld uitstromen uit het vso is de laatste jaren vrijwel onveranderd.
   - Iets minder dan de helft van de leerlingen verblijft drie jaar of minder in het vso. Circa één op de vijf vso-leerlingen stroomt na één jaar vso weer uit. Er zijn wel verschillen tussen de clusters. Cluster 3 leerlingen zitten gemiddeld genomen veel langer op het vso (de hele schoolloopbaan in het vso), leerlingen in cluster 4 verblijven vaker maar één of twee jaar in het vso. Dat is ook gerelateerd aan de latere instroomleeftijd (grotere zij-instroom vanuit het vo en pro).

5. **Wat is de uitstroombestemming van de leerlingen in het vso? Welke trends zijn daarin waarneembaar?**
   - Het grootste deel van de leerlingen volgt na het vso geen onderwijs meer (niet in onderwijs zit zonder startkwalificatie); in 2019 betreft het ruim 40 procent van de uitstromende vso-leerlingen. Het gaat bijvoorbeeld om leerlingen die uitstromen naar werk, dagbesteding of zorg(traject),

maar ook om leerlingen die zonder werk of dagbesteding thuis zitten. Tot 2018 nam het aandeel jongeren dat na uitstroom geen onderwijs meer volgde toe. In 2019 is daarin een kleine kentering zichtbaar.
- De uitstroom van vso (terug) naar regulier vo is beperkt. Over de mate waarin de terugstroom naar regulier vo vergroot kan worden wisselen geïnterviewden van mening. De ontwikkeling van meer hybride vormen van samenwerking tussen vo-vso zouden de kansen op terugkeer groter kunnen maken.
- Ook voor de uitstroombestemming geldt dat er grote verschillen zijn tussen uitstromers van cluster 3 scholen en uitstromers van cluster 4 scholen. Voor leerlingen uit cluster 3 geldt dat circa 80 procent van de vso-leerlingen uitstroomt zonder startkwalificatie en geen onderwijs volgt. Dit percentage is stabiel over de jaren. Leerlingen uit cluster 4 verlaten minder vaak het onderwijs na uitstroom uit het vso en stromen vaker door naar het mbo. Bijna de helft van de leerlingen die in 2019 uitstroomden van een cluster 4 school koos voor het mbo.
- De uitstroom uit het onderwijs leidt tot een hoog vsv-percentage onder de uitstromers uit cluster 4. Circa één op de zes uitstromers uit cluster 4 is voortijdig schoolverlater. Het is niet bekend welk deel van deze leerlingen (wel) werk heeft.

3.2 Vier scenario's

In deze paragraaf beschrijven we de gevolgen voor het aantal leerlingen in het vso en leerlingstromen aan de hand van vier scenario's. Een 'nulscenario' waarin stromen en deelnamepercentage gelijk blijven aan de huidige situatie, een krimpscenario, een (maximale) groeiscenario, en een scenario van veranderende regionale leerlingstromen waarin leerlingen meer thuisnabij onderwijs in het vso volgen. Voor elk scenario beschrijven we de belangrijkste uitgangspunten en proberen we een doorrekening te maken in welke gevolgen dat heeft voor de deelname aan het vso.

Nulscenario: deelname vso en regionale stromen veranderen niet

Uitgangspunten
- De expertise in het vo of de samenwerking tussen vo en vso nemen niet verder toe.
- De verhouding tussen onderinstroom en zijinstroom in het vso blijft hetzelfde. Ook de verblijfsduur in het vso neemt niet verder toe of af.
- Regionale leerlingstromen veranderen niet. Dat betekent dat het percentage leerlingen dat buiten de eigen regio naar het vso gaat hetzelfde blijft.

In deze situatie blijft het deelnamepercentage aan het vso in de verschillende samenwerkingsverbanden de komende jaren constant. Leerlingen*stromen* veranderen niet, enkel het *aantal* leerlingen in het vso verandert als gevolg van de demografische ontwikkeling in de regio.

Betekenis voor aantal leerlingen in het vso
In dit scenario zal het totale aantal leerlingen in het vso heel licht stijgen, met ongeveer 1,5 procent tot aan 2030. Daarnaast treedt een verschuiving op in welke gemeenten deze jongeren woonachtig zijn. Het percentage Utrechtse leerlingen neemt toe, als gevolg van de groei van de stad Utrecht (met name aan de Westkant van Utrecht). Het aantal vso-leerlingen vanuit andere gemeenten zal licht dalen.
Op schoolniveau zijn de effecten in dit scenario heel gering. Enkel de vso-scholen die veel leerlingen uit Utrecht trekken zullen in dit scenario in 2030 te maken hebben met een jaarlijkse extra instroom van 3-5 leerlingen. Voor meer informatie, zie ook paragraaf 2.2.

Tot aan 2025 zal eerst een lichte daling plaatsvinden van 0,5 procent, omdat het aantal leerlingen in specifiek de regio Utrecht Zuidoost tot aan 2025 licht daalt en daarna weer licht zal toenemen.

Krimpscenario: deelname vso daalt

Uitgangspunten

- De expertise in het vo neemt toe en de samenwerking tussen vo en vso wordt structureler. Er is sprake van een gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel voor de leerling. Als gevolg daarvan kunnen meer leerlingen binnen het regulier onderwijs worden ondersteund, al dan niet via arrangementen of in mengvormen vo-vso.
- Het lukt om vroegtijdig te signaleren en daardoor ook preventief benodigde ondersteuning in te zetten. Daardoor neemt de zij-instroom in het vso af. Ook door de grotere inzet van arrangementen op het vo en de ontwikkeling van mengvormen vo-vso daalt het aandeel zij-instromers. Van alle leerlingen in het vso neemt het aandeel onderinstromers procentueel toe.
- Er komen geen nieuwe vso-scholen of -locaties in de regio bij.

Betekenis voor aantal leerlingen in het vso

De precieze gevolgen van een scenario van (maximale) krimp voor het vso zijn moeilijk vast te stellen, omdat het lastig is de toenemende expertise van het regulier vo te kwantificeren. We rekenen in dit voorbeeld daarom in een variant van maximale krimp en een variant van gematigde krimp.

Maximale krimp

Als gekeken wordt naar samenwerkingsverbanden vo elders in het land, dan weten we dat in samenwerkingsverbanden waar tussen 2014 en 2018 de daling in deelname van vso het grootst was, het aandeel vso-leerlingen in die periode circa 30 procent is gedaald[13]. Dat betekent een daling van circa 7,5 procent per jaar. Deze samenwerkingsverbanden hadden bijna allemaal te maken met een grote negatieve verevening, en dus een (ver) bovengemiddeld percentage vso-leerlingen (op de teldatum 2011). In deze samenwerkingsverbanden is/was vaak sprake van beleid met een grote nadruk op het vergroten van de mogelijkheden van het regulier onderwijs en het versterken van de samenwerking, al dan niet in combinatie met sturing op de procedure of het beleid voor toelating tot het (v)so. We veronderstellen daarom dat de daling die in deze samenwerkingsverbanden is gerealiseerd (circa 7,5 procent per jaar) de maximaal haalbare daling is.

In een scenario van maximale krimp zou een dergelijke daling in 2025 leiden tot circa 1530 vso-leerlingen in de samenwerkingsverbanden in de RMC-regio's Utrecht/Eemland.

13 Cijfers beschikbaar vanuit onderzoek naar de impact van verevening. Kennis, R., e.a. (2020). *Impact van verevening. Mate waarin en wijze waarop de verevening zware ondersteuning het beleid van samenwerkingsverbanden passend onderwijs en scholen beïnvloedt.* Nijmegen: KBA Nijmegen / Utrecht: Oberon

Tabel 8 – Leerlingenaantallen vso in 2025 in scenario van maximale krimp

Samenwerkingsverband	Aantal leerlingen vso 2019-2020 (cluster 3 en 4)	Demografische groei tot 2025	Maximale krimp deelname vso (periode van 4 jaar)	Aantal vso-leerlingen 2025
- Utrecht (VO2601)	651	+5,6%	-30%	481
- Eemland (VO2602)	632	-1,9%	-30%	434
- Utrecht Zuidoost (VO2603)	415	-2,6%	-30%	283
- Utrecht West (VO2604)	175	-5,9%	-30%	115
- Utrecht Zuid (VO2605)	329	-4,9%	-30%	219

De kans op maximale krimp zoals hierboven omschreven is onwaarschijnlijk. Allereerst omdat de samenwerkingsverbanden in de regio Utrecht/Eemland niet of zeer beperkt te maken hebben gehad met verevening, en dus een andere uitgangspositie hebben dan de samenwerkingsverbanden waar een dergelijke daling heeft plaatsgevonden (geen 'laaghangend fruit', geen druk of uitdrukkelijke wens om deelname in het vso sterk te laten dalen). Daarnaast lijkt het onwaarschijnlijk omdat het vergroten van de expertise in het vo volgens de respondenten die gesproken zijn een langlopend proces is in kleine stapjes. De verwachtingen van respondenten over de mate waarin dit zal lukken lopen sterk uiteen, maar een sterke daling in de deelname vso in een korte periode ligt niet voor de hand. Dit scenario moet daarom gezien worden als absolute ondergrens.

<u>Gematigde krimp</u>

De geïnterviewde directeuren van de samenwerkingsverbanden wisselen zoals gezegd in hun verwachtingen ten aanzien van de haalbare daling van de deelname vso. Veel respondenten durven of kunnen hun verwachtingen niet kwantificeren. Vaak is wel genoemd dat het aantal ZML-leerlingen en moeilijk lerenden in cluster 4 naar verwachting stabiel zal blijven.

In een scenario van gematigde krimp rekenen we met een daling van 3,5 procent van het aantal cluster 4 leerlingen tot aan 2025 en 7 procent van het aantal cluster 3 leerlingen met een lichamelijke beperking of langdurige ziekte. Tot aan 2030 loopt de afname binnen cluster 4 in dit scenario van gematigde krimp op tot 10 procent.

Tabel 9 – Leerlingenaantallen vso in 2025 en 2030 in scenario van gematigde krimp

Samenwerkingsverband	Aantal vso-lln 2019-2020 (cl. 3/4)	Demografische groei tot 2025	Demografische groei tot 2030	Gematigde krimp deelname vso	Aantal vso-lln 2025	Aantal vso-lln 2030
- Utrecht (VO2601)	651	+5,6%	+12,9%	-7% cluster 3 LB/LZ -3,5% cluster 4 oplopend tot -10% in 2030	651	691
- Eemland (VO2602)	632	-1,9%	-1,7%		608	577
- Utrecht Zuidoost (VO2603)	415	-2,6%	-0,2%		399	386
- Utrecht West (VO2604)	175	-5,9%	-8,3%		163	149
- Utrecht Zuid (VO2605)	329	-4,9%	-7,0%		312	286

In een scenario van gematigde krimp neemt het totale aantal vso-leerlingen in de regio af met circa 70 leerlingen in 2025 oplopend tot 115 leerlingen minder in 2030. In Utrecht zal een krimp in de

deelname vso als gevolg van meer expertise in het regulier vo in aantallen gezien niet leiden tot minder leerlingen in het vso. De demografische groei compenseert de krimp in aantallen.

(Maximale) groeiscenario: deelname vso stijgt

Uitgangspunten

- De scholen binnen de samenwerkingsverbanden slagen er niet in om inclusiever onderwijs te bieden. De expertise in het vo neemt niet verder toe en ook de samenwerking tussen vo en vso komt niet structureel tot stand. Het aanbod van arrangementen wordt niet verder uitgebreid.
- De samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp verloopt moeizaam en door tekorten op het budget jeugdhulp van gemeenten nemen de wachtlijsten voor jeugdhulp verder toe. Als gevolg daarvan wordt het aantal kinderen dat niet tijdig genoeg ondersteund wordt groter en verergerd hun problematiek. De instroom in het vso neemt daardoor toe en de terugstroom van vso naar regulier vo neemt (verder) af.
- Aan de westkant van Utrecht (in Utrecht of binnen het samenwerkingsverband Utrecht West) komt een nieuwe vestiging van het vso. Dit nieuwe aanbod creëert naast een verschuiving van leerlingstromen ook een extra vraag, waardoor het aantal vso-leerlingen in de regio stijgt.

Betekenis voor aantal leerlingen in het vso

Samenwerkingsverbanden voeren over het algemeen geen beleid dat gericht is op groei van het aantal leerlingen in het vso. Er zijn geen plannen om het aanbod in het vso, bijvoorbeeld voor hoogbegaafde leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, uit te breiden. Oplossingen voor leerlingen waar het huidige aanbod niet volstaat worden binnen het regulier onderwijs gezocht. Enkel in de regio Utrecht West wordt een (thuisnabij) vso-aanbod gemist. Eventueel toekomstig nieuw aanbod daar, zou kunnen leiden tot groei van de deelname vso van leerlingen uit die regio.

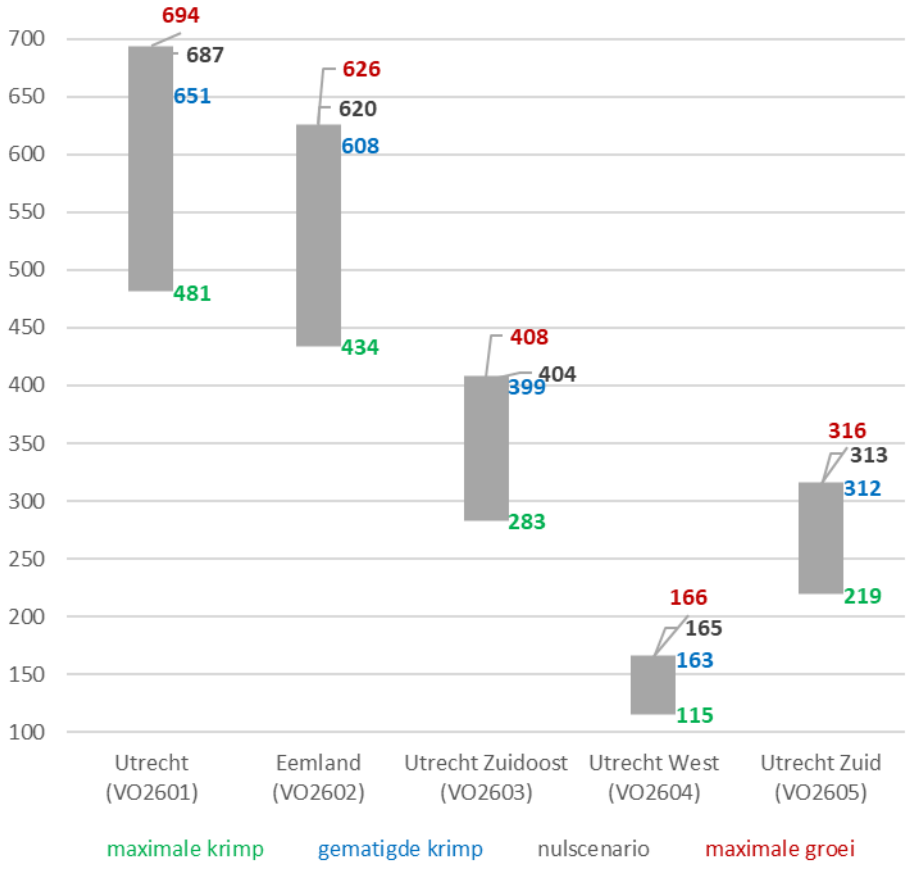
Juist omdat de samenwerkingsverbanden niet sturen op groei van het vso, zal een scenario van maximale groei zónder nieuw extra vso-aanbod sterk lijken op het eerder geschetste nulscenario, het scenario waarin aantallen of stromen niet veranderen (behalve in lijn met de demografische ontwikkeling).
Een eventuele nieuwe vso-locatie aan de westkant van Utrecht zal waarschijnlijk leiden tot verschuivingen in leerlingstromen, maar tevens nieuwe vraag creëren, primair binnen cluster 4. Afhankelijk van de precieze doelgroep waar een nieuwe vso-locatie zich op richt, zullen door verschuivingen vooral vso-scholen die nu een relatief groot aandeel leerlingen uit de westkant van Utrecht of het samenwerkingsverband Utrecht West trekken daar gevolgen van ondervinden. Dat zijn vooral Berg en Boschcollege, Heuvelrug College en in mindere mate het Kromme Rijn College. Een nieuwe vso-locatie zal echter ook leiden tot nieuwe vraag, naar verwachting vooral vanuit het samenwerkingsverband Utrecht West, maar ook vanuit de wijken Leidsche Rijn en Zuidwest (en Vleuten-de Meern) - mede omdat het aantal 12-17-jarigen daar de komende jaren behoorlijk gaat toenemen.
De cluster 4 scholen in de regio huisvesten gemiddeld circa 75 leerlingen. Het is niet onwaarschijnlijk dat een nieuwe locatie aan de westkant van Utrecht een vergelijkbaar aantal leerlingen zou kunnen trekken. Vanuit het samenwerkingsverband Utrecht West is de verwachting dat nieuw aanbod naar schatting zou leiden tot een verschuiving van 40 leerlingen die nu op vso elders zitten, plus circa tien extra leerlingen die hun plek zouden vinden binnen een nieuwe locatie aan de Westkant van Utrecht. Dit zijn leerlingen die op dit moment in het regulier vo zitten, maar daar eigenlijk niet goed (genoeg) op hun plek zitten. Onder de aanname dat een vergelijkbaar aantal leerlingen uit de westelijke Utrechtse wijken extra naar het vso zou gaan, zou dat leiden tot 20 nieuwe vso-leerlingen in de regio. Een stijging

van circa één procent. In combinatie met de verwachte groei als gevolg van demografische ontwikkelingen, zou het aantal leerlingen in het vso dan tot 2030 met 2,5 procent groeien, circa 55-60 leerlingen. Deze groei komt voor een belangrijk deel uit de samenwerkingsverbanden Utrecht West en Sterk VO.

Bandbreedte in de groei van het vso

In de vorige alinea's zijn drie scenario's geschetst waarin het vso (maximaal) krimpt, stabiel blijft of juist (maximaal) groeit. Als deze scenario's worden samengevoegd, leidt dat tot de volgende bandbreedte in de groei van het vso tot aan circa 2025:

Figuur 18 – Bandbreedte in de ontwikkeling van aantallen leerlingen in het vso tot aan 2025

Scenario van veranderende leerlingstromen: meer thuisnabij in het vso

Uitgangspunten

- Leerlingen in het vso kiezen meer dan in de huidige situatie voor een school binnen de eigen regio. Er gaan geen cluster 3 en cluster 4 leerlingen buiten de onderzochte samenwerkingsverbanden naar het vso. Alle vso-leerlingen gaan naar een vso-school binnen het samenwerkingsverband waar zij woonachtig zijn.
- Om leerlingen de kans te bieden meer thuisnabij naar het vso te laten gaan, wordt er een nieuwe vso-locatie aan de westkant van Utrecht geopend.

Betekenis voor aantal leerlingen in het vso

De vso-scholen in de regio kennen ieder hun eigen profiel, maar er is ook onderlinge overlap in doelgroep (type en ernst problematiek, IQ, uitstroomprofielen). In dit scenario gaan we ervan uit dat elk samenwerkingsverband een eigen dekkend netwerk vso creëert en dat elke vso-leerling in cluster 3 en 4 binnen het eigen samenwerkingsverband naar het vso kan gaan. Hoewel dit in praktijk natuurlijk nooit realiteit zal zijn, geeft de volgende tabel wel goed weer dat in een dergelijk scenario de netto-effecten veel kleiner zijn dan de énorme verschuivingen in leerlingenaantallen die dit tot gevolg zou hebben.

Tabel 10 – Gevolgen van scenario waar alle vso-leerlingen in het eigen samenwerkingsverband naar het vso zouden gaan

	VO2601 SWV Sterk VO	VO2602 V(S)O Eemland	VO2603 SWV Utrecht Zuidoost	VO 2604 SWV Utrecht West	VO2605 Zuid-Utrecht
Huidige situatie					
Aantal vso-leerlingen woonachtig binnen swv	703	626	544	170	382
Aantal vso-leerlingen schoolgaand binnen swv (ongeacht woonplaats/woonregio)[14]	648	515	664	-	183
Veranderingen in leerlingstromen in scenario waarin alle vso-leerlingen in eigen swv naar school gaan					
Leerlingen woonachtig en schoolgaand in vso binnen swv	377	389	287	-	63
Erbij: leerlingen woonachtig in swv, die in huidige situatie op vso-scholen in ander swv in de regio Utrecht/Eemland naar school gaan	288	116	158	85	247
- Cluster 3	*13*	*20*	*46*	*39*	*110*
- Cluster 4	*275*	*96*	*112*	*46*	*137*
Erbij: leerlingen woonachtig in swv, die in huidige situatie op vso-scholen buiten de regio Utrecht/Eemland naar school gaan	38	121	99	85	72
Verlies: leerlingen op vso-scholen in swv, die woonachtig zijn in ander swv binnen regio Utrecht/Eem	271	126	377	0	120
Nettoresultaat	**+ 55 lln**	**+ 111 lln**	**- 120 lln**	**+ 170 lln**	**+ 199 lln**

In een scenario van thuisnabij vso-onderwijs zou het aantal leerlingen in het vso in alle swv'en toenemen, behalve in het swv Utrecht Zuidoost. Op dit moment staan daar veel vso-scholen, die veel leerlingen van buiten het eigen samenwerkingsverband aantrekken.

Los van de netto-effecten valt vooral op dat in een dergelijk scenario het aantal leerlingen dat van school wisselt zeer groot is. Het ombuigen van deze leerlingstromen zou een enorme opgave zijn. Als voorbeeld: voor het samenwerkingsverband Sterk VO zouden 377 leerlingen op de eigen vso-school blijven zitten (38%), 326 leerlingen die nu nog in een ander samenwerkingsverband naar school gaan (288+38) zouden wisselen van school en naar een Utrechtse vso-school gaan (33%) en 271 leerlingen die nu in

14 Op basis van BRON-gegevens van DUO

Utrecht naar het vso gaan, maar niet in Utrecht/Stichtse Vecht wonen zouden naar een vso-school gaan in de regio waarin zij woonachtig zijn (28%). Er zouden alleen voor dit samenwerkingsverband dus 597 leerlingen wisselen van school, terwijl het nettoresultaat slechts leidt tot 55 meer leerlingen op een Utrechtse vso-school.

Op het niveau van de vso-scholen zouden vooral scholen die veel leerlingen van buiten de eigen regio trekken hun leerlingenaantal aanzienlijk zien dalen. Eerder in deze rapportage is dat in figuur 5 gepresenteerd. Bijvoorbeeld beide locaties van Berg en Bosch zouden een flink deel van hun leerlingen dan verliezen. Scholen zoals Kromme Rijn College of Axia College zouden naar verwachting juist groeien.

Veranderingen in aantallen leerlingen in het vso
Dit scenario is gericht op veranderende leerlingstromen. Een nieuwe locatie aan de Westkant van Utrecht zal naar verwachting echter ook leiden tot een aantal nieuwe leerlingen in het vso. In het scenario van (maximale) groei is dat aantal *nieuwe* leerlingen op circa 20 geschat. Het gaat onder andere om een aantal leerlingen vanuit het samenwerkingsverband Utrecht West die op dit moment in het regulier vo zitten, maar daar eigenlijk niet goed (genoeg) op hun plek zitten. De precieze omvang van nieuwe vraag is echter afhankelijk van de doelgroep waar een nieuwe vso-locatie zich op zou richten, de bekendheid van dit aanbod en het vertrouwen dat aanleverend onderwijs en ouders hebben in de nieuwe vso-locatie.

Gelijktijdig met een groei van vso-leerlingen als gevolg van een nieuwe vso-locatie aan de westkant van Utrecht, is in dit scenario ook goed denkbaar dat oplossingen om meer thuisnabij onderwijs en ondersteuning te bieden worden gezocht in de vormgeving van nieuwe arrangementen, vso op vo of andere vormen van hybride samenwerkingen. Deze ontwikkelingen kunnen weer leiden tot een daling van het aantal leerlingen, zoals aan de orde gekomen in het krimpscenario.

3.3 Afsluitend

Hoe het aantal leerlingen en de leerlingstromen in het vso in de regio zich de komende jaren zal gaan ontwikkelen is niet met grote nauwkeurigheid te voorspellen. Op basis van ontwikkelingen in de afgelopen jaren ligt het niet voor de hand dat het vso sterk zal krimpen, noch dat zich een grote stijging in het aantal leerlingen zal voordoen. Het meest bepalend is de demografische groei en de mate waarin de expertise van het regulier vo zal toenemen. De zijinstroom uit het vo vormt namelijk een aanzienlijk deel van de instroom in het vso. Om die te laten dalen is brede en structurele samenwerking tussen vo en vso nodig en de ontwikkeling van hybride vormen van onderwijs (vo-vso). De vraag óf en in welke mate dit tot stand zal komen is onzeker. De voor dit onderzoek geïnterviewde betrokkenen verschillen daarover van gedachte.
De gevolgen van demografische ontwikkelingen in de regio voor het aantal leerlingen in het vso zijn de komende jaren heel beperkt; er is sprake van hele lichte groei. Wel zullen de verhoudingen binnen de regio veranderen; door groei van de stad Utrecht en krimp van de omliggende regio's zal het aandeel Utrechtse vso-leerlingen de komende jaren groter worden. Bij welke scholen dat precies zal leiden tot (lichte) groei is sterk afhankelijk van eventuele verschuivingen in leerlingstromen. Als leerlingen meer thuisnabij kunnen worden ondersteund, zal de groei zich voornamelijk voordoen binnen Utrecht. Of dat lukt is niet alleen afhankelijk van de keuze van leerlingen en ouders voor andere (dichter bij huis liggende) vso-scholen, maar hangt ook af van de ontwikkeling van eventueel nieuw (hybride) aanbod. Los daarvan, moet ook worden vastgesteld dat een vso-aanbod op de plek waar de groei het sterkste is – de westkant van Utrecht – vooralsnog ontbreekt. Eventueel nieuw te ontwikkelen aanbod zou daarom idealiter aan die kant van de stad moeten worden vormgegeven.

Uit veel van de gesprekken die voor dit onderzoek zijn gehouden komt naar voren dat sturing op de ontwikkeling van aantallen en stromen lastig is. Naast autonome ontwikkelingen zoals de demografische groei waar samenwerkingsverbanden helemaal geen invloed op hebben, zijn ook andere ontwikkelingen vaak moeilijk te beïnvloeden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de keuzes van ouders voor een vso-school. Ook op de plannen van (vso-)scholen zijn de sturingsmogelijkheden van de samenwerkingsverbanden beperkt. Om leerlingaantallen en -stromen in het vso de komende jaren te kunnen beïnvloeden is dan ook eenduidig beleid nodig, zo veel mogelijk vanuit een bovenregionaal perspectief, en betrokkenheid van (alle) scholen en besturen: vo én vso. Bij een gezamenlijke stip op de horizon, een gedeelde visie én aandacht voor de gevolgen (‘opoffering’) voor elke individuele school, zijn de kansen om leerling-aantallen en -stromen in het vso succesvol te beïnvloeden het grootst.

Bijlage 1 – Beperkingen van de gebruikte data

Hieronder zijn de beperkingen van de gebruikte data benoemd en uitgelegd,

Beperking van de periode waarin de schoolloopbaan is te construeren
De schoolloopbaangegevens lopen terug tot 2013. De schoolloopbaan van de jongere is dus enkel over de laatste negen jaar in beeld te brengen. Voor de beantwoording van de meeste onderzoeksvragen levert dit geen beperkingen op. Echter, voor de beantwoording van de onderzoeksvragen die betrekking hebben op het onderwijs dat jongeren volgden vóór instroom op het vso, heeft het tot gevolg dat niet voor alle jongeren een volledig beeld kan worden geschetst.

Verhuisbewegingen
De gehele analyse wordt uitgevoerd op jongeren die op de peildatum 1 oktober 2020 in de RMC-regio's wonen. Van jongeren die in eerdere jaren in de regio gewoond hebben, maar voor 1 oktober 2020 verhuisd zijn naar een gemeente buiten de regio, zijn de schoolloopbanen niet in beeld te brengen; immers deze jongeren zitten niet in de C-levering. Andersom zijn de schoolloopbanen van jongeren die voor 1 oktober 2020 buiten de regio woonden, maar op 1 oktober 2020 wel woonachtig zijn binnen de RMC-regio wél in beeld.
In de data is alleen de woonplaats op 1 oktober 2020 bekend, en niet de woonplaats in de jaren daarvoor. In de analyses is de aanname gedaan dat de woonplaats van de jongeren vóór 2020 dezelfde was als de woonplaats in 2020. In werkelijkheid hebben er natuurlijk wel verhuizingen plaatsgevonden. Resultaten kunnen daardoor enigszins vertekend zijn. Ter illustratie: we weten uit data van de School-Werkt-monitor dat tussen 2017 en 2018 in de RMC-regio Utrecht:
- 2,4% van de vso-leerlingen verhuisde van een woongemeente in het ene swv naar een woongemeente in een ander swv binnen de RMC-regio;
- 3,3% verhuisde vanuit een woongemeente in de RMC-regio naar een woongemeente buiten de RMC-regio;
- 2,9% verhuisde van buiten de RMC-regio nieuw naar een woongemeente binnen de RMC-regio.

Dit betekent dat voor ongeveer 8,6% van de vso-leerlingen het samenwerkingsverband waarin zij woonachtig zijn veranderde tussen deze twee jaren.

Leerlingenaantal scholen
In de data zijn alleen de onderwijsgegevens van jongeren woonachtig in de RMC-regio opgenomen. Niet alle leerlingen op de scholen binnen de RMC-regio zijn echter ook woonachtig binnen de RMC-regio. Dit zorgt ervoor dat we geen totaalbeeld kunnen geven van de ontwikkelingen van leerlingenaantallen *per school*.

Leeftijd
De C-levering betreft jongeren die op 1 oktober 2020 tussen de 4 en 22 jaar oud waren. Dit betekent dat een jongere die 18 was in 2015, 23 is op het peilmoment 2020 en dus niet meer voorkomt in de data. Dit geldt natuurlijk ook voor de 17- en 18-jarigen in 2014 en de 16-, 17- en 18-jarigen in 2013. Zij zijn in 2020 allemaal minimaal 23 jaar. Om deze beperking geen rol te laten spelen in de analyses, is besloten om de ontwikkelingen in het vso vanaf 2016 weer te geven. We zijn er hierbij van uitgegaan dat de meeste jongeren tot maximaal 18 jaar in het vso verblijven. Vanaf 2016 is dan een betrouwbaar beeld te schetsen van de volledige groep leerlingen in het vso.

Tussentijdse in- en uitstroom

Met de gebruikte data is slechts vast te stellen dat er tussen 1 oktober in het ene jaar en 1 oktober in het voorgaande jaar een verandering in de schoolloopbaan heeft plaatsgevonden. Het exacte moment van de verandering (in- en uitstroomdatum) is niet bekend. Wanneer een leerling op 1 oktober in het vso zit, wordt ervan uitgegaan dat dit de rest van het schooljaar zo is.

Kleine aantallen

Vanwege de kleine aantallen leerlingen in cluster 1 en 2 zijn ontwikkelingen over deze clusters niet betrouwbaar te interpreteren. We hebben ervoor gekozen om cluster 1 en 2 wel in de totalen mee te nemen, maar niet in de presentatie van de ontwikkelingen per cluster.

Bijlage 2 – Aanvullende tabellen en figuren

Overzicht vso-scholen: aantal leerlingen woonachtig in RMC-regio Utrecht/Eemland

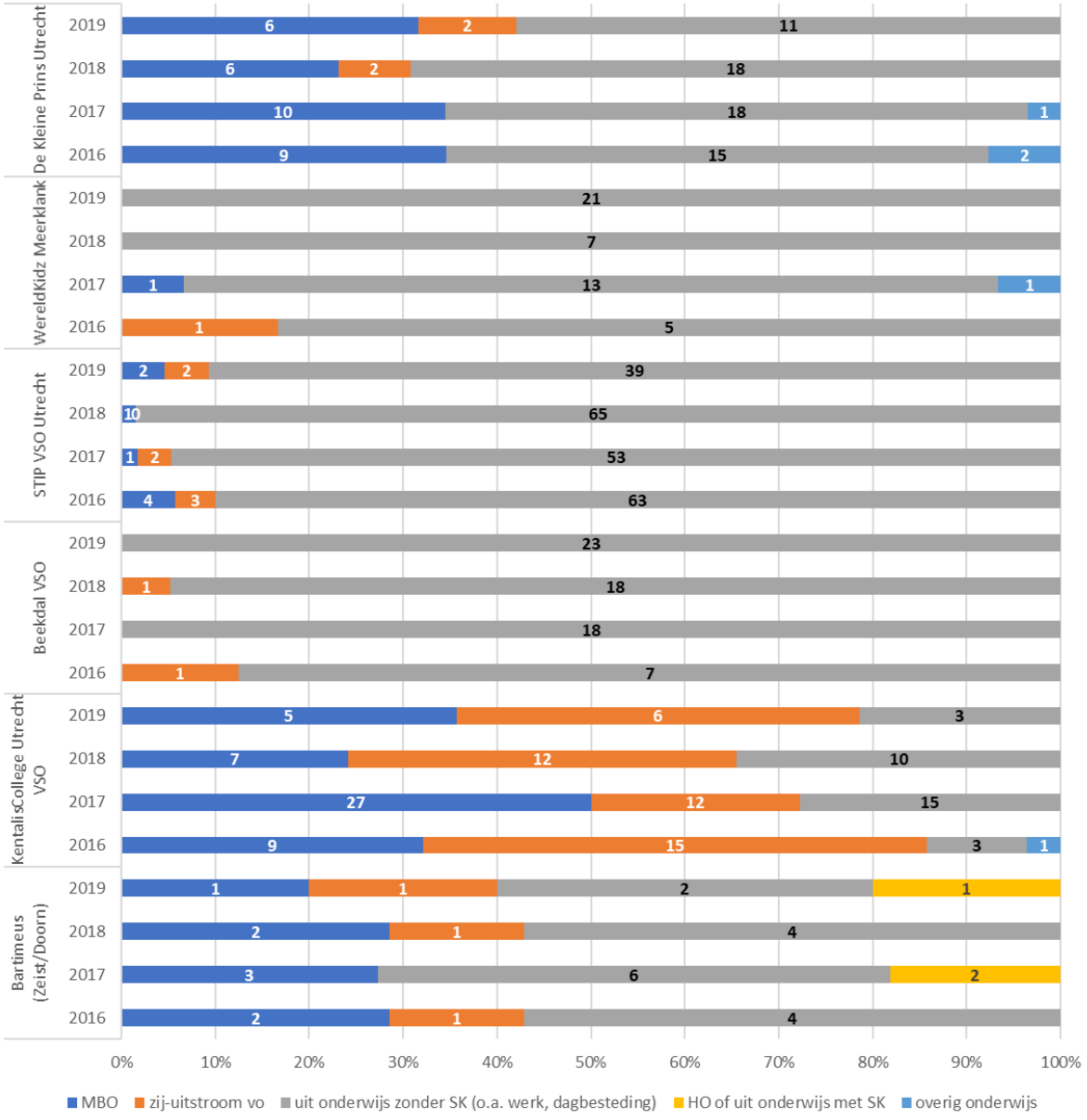
		Aantal leerlingen woonachtig in RMC-regio Utrecht / Eem-land					Aantal leerlingen onge-acht regio**		
	School	2016	2017	2018	2019	2020	2018	2019	2020
VO2601	Auris Rotsoord	88	-	-	-	-	nvt	nvt	nvt
	De Kleine Prins Utrecht	122	120	113	109	108	143	137	143
	Kromme Rijn College	108	116	115	140	189	128	150	203
	Prof Fritz Redlschool	37	25	35	36	27	40	36	28
	KentalisCollege Utrecht VSO	65	115	88	82	85	111	101	101
	STIP VSO Utrecht	296	281	295	280	277	309	296	287
VO2602	Beekdal VSO	84	91	86	141	152	92	150	158
	Axia College vmbo b/k	133	151	87	85	91	102	133	130
	Axia College bovenbouw mavo, havo, vwo	96	124	151	109	95	170	122	101
	Axia College onderbouw mavo, havo, vwo	-	-	94	122	120	11	90	93
	De Lasenberg	142	88	100	116	102	133	147	134
VO2603	WereldKidz Meerklank	70	81	76	92	87	79	93	88
	Berg en Bosch college Bilthoven	192	177	187	214	217	208	225	230
	Heuvelrugcollege (Intermetzo Zonnehuizen) Zeist	131	128	144	160	175	165	172	185
	Bartimeus Zeist	27	24	21	20	21	56	51	49
	Bartimeus Bosschool Doorn	18	23	19	21	25	24	25	28
	Beukenrode Onderwijs Doorn	104	116	110	101	88	nb	nb	nb
	Beukenrode Onderwijs OZC Odijk	13	14	15	12	15	15	13	15
	De Sprong Maarsbergen	76	26	28	49	49	36	59	43
	De Lindenhorst Zeist	15	15	19	13	21	38	29	28
VO2605	Berg en Bosch college Houten	155	138	145	174	183	173	195	193
Overig	Vso-school buiten de regio	543	579	609	571	515	nvt	nvt	nvt
Totaal	Binnen regio*	2516	2432	2537	2647	2642			

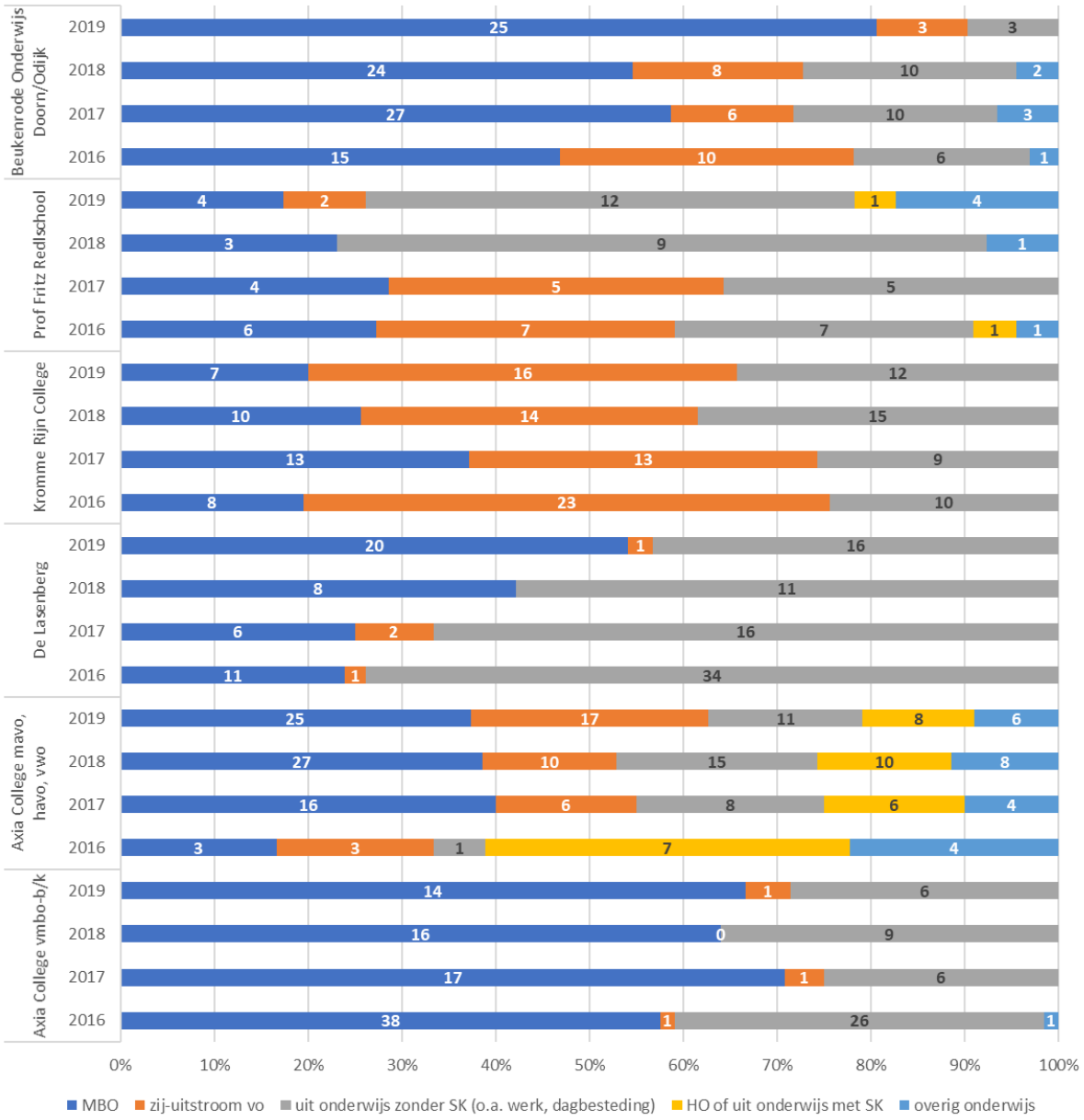
* Let op: cijfers van 2016 t/m 2019 zijn vertekend.[15]

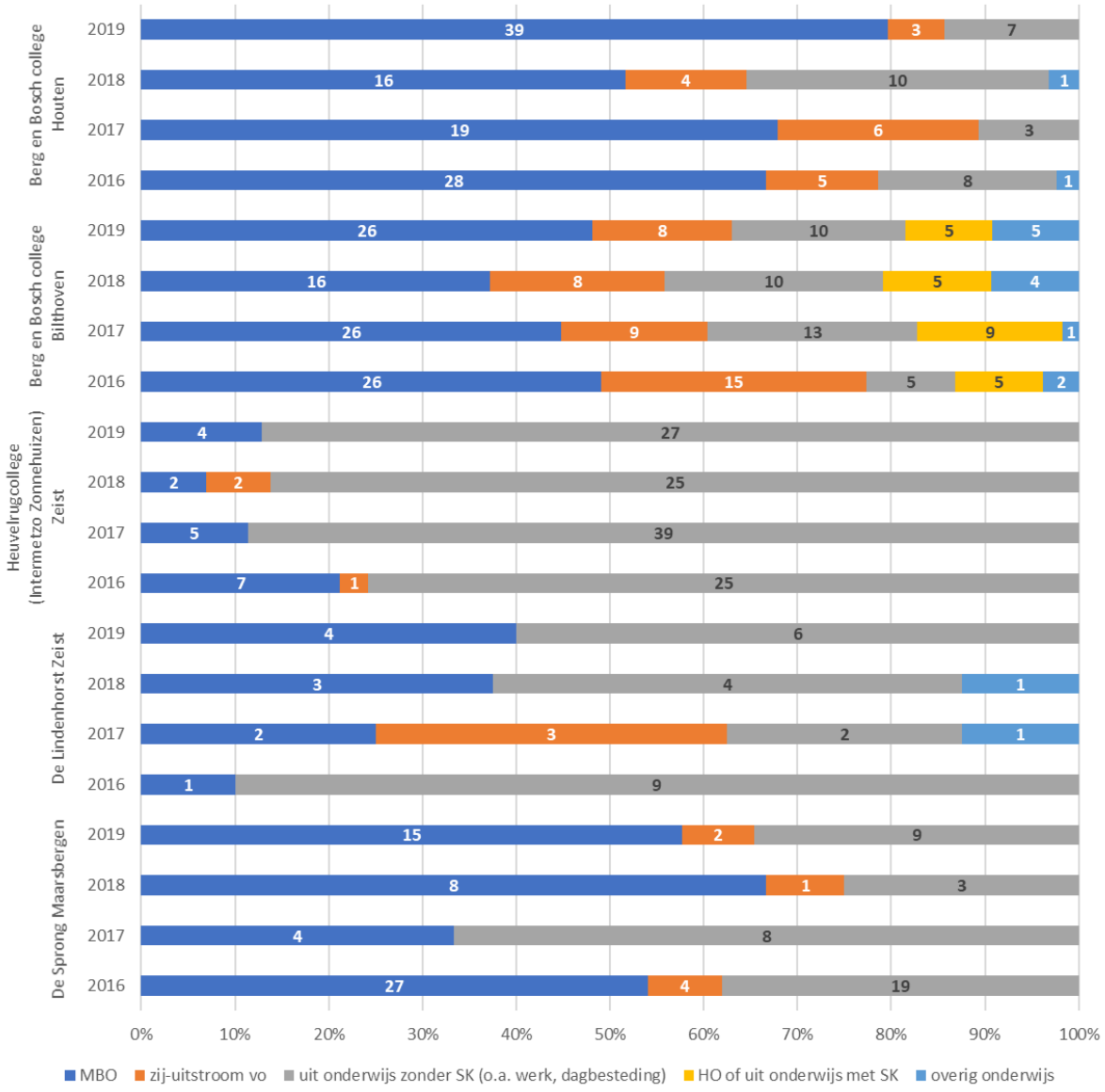
** bron: www.scholenopdekaart.nl

15 De woongemeente van jongeren is alleen bekend over 2020 en niet van voorgaande jaren (zie de Inleiding voor verdere toelichting). Jongeren die in de jaren voor 2020 wél in de regio woonden maar in 2020 niet meer, zijn niet zichtbaar in de data. Als voorbeeld: een jongere die in 2017 in Utrecht woonde en in 2020 in Almere, zal in 2017 in Utrecht op school hebben gezeten, maar zit niet in de gebruikte dataset.

Uitstroombestemming van leerlingen per vso-school, per uitstroomcohort

Beukenrode Onderwijs Doorn/Odijk
2019 25 3 3
2018 24 8 10 2
2017 27 6 10 3
2016 15 10 6 1
Prof Fritz Redlschool
2019 4 2 12 1 4
2018 3 9 1
2017 4 5 5
2016 6 7 7 1 1
Kromme Rijn College
2019 7 16 12
2018 10 14 15
2017 13 13 9
2016 8 23 10
De Lasenberg
2019 20 1 16
2018 8 11
2017 6 2 16
2016 11 1 34
Axia College mavo, havo, vwo
2019 25 17 11 8 6
2018 27 10 15 10 8
2017 16 6 8 6 4
2016 3 3 1 7 4
Axia College vmbo-b/k
2019 14 1 6
2018 16 0 9
2017 17 1 6
2016 38 1 26 1
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%
MBO
zij-uitstroom vo
uit onderwijs zonder SK (o.a. werk, dagbesteding)
HO of uit onderwijs met SK
overig onderwijs

Berg en Bosch college Houten
2019 39 3 7
2018 16 4 10 1
2017 19 6 3
2016 28 5 8 1
Berg en Bosch college Bilthoven
2019 26 8 10 5 5
2018 16 8 10 5 4
2017 26 9 13 9 1
2016 26 15 5 5 2
Heuvelrugcollege (Intermetzo Zonnehuizen) Zeist
2019 4 27
2018 2 2 25
2017 5 39
2016 7 1 25
De Lindenhorst Zeist
2019 4 6
2018 3 4 1
2017 2 3 2 1
2016 1 9
De Sprong Maarsbergen
2019 15 2 9
2018 8 1 3
2017 4 8
2016 27 4 19
0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%
MBO
zij-uitstroom vo
uit onderwijs zonder SK (o.a. werk, dagbesteding)
HO of uit onderwijs met SK
overig onderwijs

Bijlage 3 – Overzicht interviews

Overzicht interviews

Naam	Functie
Ank Jeurissen	Directeur samenwerkingsverband Sterk VO
Riemer Poortstra	Directeur samenwerkingsverband vo Eemland
Berto de Waal	Directeur samenwerkingsverband Utrecht West
Harry Emmerzaal	Directeur samenwerkingsverband Utrecht Zuidoost
Wim van Ruitenbeek	Directeur Kromme Rijn College
Freerik Meeuwes	Bestuurder Gewoon Speciaal Onderwijs
Rob Damwijk	Bestuurder Gewoon Speciaal Onderwijs
Brenda Pouw	Directeur Heuvelrug College
Gezina Topper	Schoolpsycholoog en lid onderwijsondersteuningsteam Fritz Redl

© KBA Nijmegen